49՝Դ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1283 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 31/13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1905 13 ՊԷՅԼԻՊ 1323 – 31 ԱՂՕՍՏՈՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԻՐ ՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
ՕՐՈՒ Կ'ԻՍԿՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
96, Գրան Ռիւ Տ-Սաուէտ, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԳԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیه یومیه سیاسی غزیته‌سی
صاحب امتیازی : اوهانس قزباس
ادارهخانهسی باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԳՆԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գոլոշ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՈՒՂՂԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌՈՒՏՈՒՐԻ ՄԷՋ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ԴԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ
Վ.ԱՌԱՕԱԿԱՆԻՆ ՄԸ ԸՆԹԱՑՔԸ

Մանզումէի մէջ առեւտրական կարեւոր ու շահեկան հարցի մը շուրջ վիճաբանութիւն մը բացուեցաւ և խնդիրը առանց պէտք եղած կերպով պարզուելու դժբախտաբար փակուեցաւ։

Զամչյին բնական վիճակի մէջ կամ արհեստական փովփութիւն կրելէ ետք հրապարակ հանուելուն վրայ կը կատարէր վիճաբանութիւնը, սակայն առով կը յուզուէր ուղղամտութեան, նիարագրի ու առեւտրական բարոյականի կենսական հարց մը։

Եթէ Զամչյը ներկնը վաճառքին պատասխանութեան համար անհրաժեշտ գործ մըն է, ինչպէս «ֆինիշ»ը, այն ատեն անտեղի էր ցոյց տրուած խլճահարութիւնը, ուղղամտութեան կոչը։ Իսկ եթէ այդ պատասխանութիւնը աւելորդ և սոսկ խաբելու համար գործուած պառորդական աչառութիւն մըն է, ուրեմն զարմանալի է որ այդ գործողութիւնը էական ղեղք մը դարձած է Զամչյը օտար հրապարակներու վրայ ապառելու համար, ինչպէս կ'ըսէր Մանզումէի մէջ։

Հեռեւաբար մեզ շահագրգռողը ա՛չ թէ Զամչյին կամ այդ կարգի ներքնոյն արտադրիչ կարենալու համար արհեստական փովփութիւններ կրելու կամ չկրելու հարցն է, այլ Մանզումէի ձեռնհաս յօդուածագրին պարզած ու հաստատած սա իրողութիւնը թէ առեւտրական հրապարակին վրայ ուղղամտութեան ոտնձգէն դուրս զբաղուած արարքներ ճարպիտութիւն, գործունէութիւն անունով կ'արգելուին և գժբախտաբար առանց ասոնց անկարելի է այսօր առեւտրի մէջ շահիլ ու յաջողիլ։

Իրա՞ւ է այս։

Իրա՞ւ է թէ առեւտրական հրապարակին վրայ ազօրէն ու անուղղղ արարքներ այդքան յաճախակի կը գործուին և գոյութեան, յաջողութեան անհրաժեշտ պայման մը եղած են։

—Այո՛, դժբախտաբար։

Եթէ քննենք առեւտրական հրապարակի վերաբերող բոլոր առարկաները, վաճառականներն՝ բարձրէն սկսեալ մինչեւ իր վաճառքը, կիրքը, չափը, ցուցակները, հաշիւները եւ., ամէն բան անխոթեր պիտի հաստատեն ըսուած իրողութիւնը։ Ուրեմն ինչ պիտի ըսենք, հրապարակին վրայ չկայ ուղղամտ վաճառական։

Պատասխանը փափուկ է, որով հարկ է կշռելով խօսիլ։

Հրապարակին վրայ ուղղամտ վաճառականներ կրնան գտնուիլ, մանաւանդ ամէն օր ուղղամտութեամբ կը փառաւորուի։ Բայց եթէ անոնց ուղղամտութեան վերլուծումը ընենք, դժբախտաբար չատ մեծ թիւ մը զեղչել պիտի ստիպուինք անոնցմէ։

Գիրքնական կեանքի մէջ յաղողելու նշանաւոր առաջնորդ մը՝ Ուիլեամ Թէյլը՝ սա՝ պէս կ'ըսէ.— Գործի մէջ ուղղամտութիւնը կարելի է ըլլալ երկու կերպով. սկզբունքով և ընթացքով։ Մին՝ ուղղամտ ըլլալ սկզբունքով՝ այսինքն չենալ ուղղութենէն, որովհետեւ ուղիղը այդ է։ Մէւսը՝ ուղղամտ ըլլալ ընթացքով, այսինքն ուղղամտութեամբ գործել, որովհետեւ անձնական շահը այդպէս կը պահանջէ։ «—Սրտով ամէնէն չարը, ամէնէն անղղամ մարդը անգամ կրնայ ուղղամտ ըլլալ և «ուղղութիւնը լաւագոյն ընթացքի է»էն չենալիլ։

Եթէ մէկը դեռ գողութիւն չրած խորհի թէ մը գուցէ բռնուի ու խայտառակուի, ու այս նկատումով գողութիւն չընէ, այս ոմանը անհաւատալիմ թչուառական մըն է սրտով, թէև կը շարունակէ ուղղամտ մնալ մարդոց առջեւ։ Այն որ գողութիւն ընելէ դը քաշուի մի միայն բռնուելու վախով, գող մը ու աւազակ մըն է, գողութիւն չընելով հանդերձ։ Այսպէս ալ առեւտրական մը եթէ ուղղամտութիւն կը ծախէ, եթէ ուրիշին իրաւունքն հրապարակաւ չի խորեր, վարկաբեկ ըլլալու, օրէնքէն պատժուելու նկատումներով միայն, այդ առեւտրականը ուղղամտ կը ճանչցուի հրապարակին վրայ, բայց իսկապէս անիրատ մըն է։ Անիկա ուղղամտ մնացեր է յոյս մարդոց, վասնզի լաւագոյն ընթացքն է եղեր ասիկա և իր շահը ու դիրքը այդպէս կը պահանջէն եղեր։ Երբ մարդ շահաբ չարժարիմով միայն ուղղամտ է, ուղղամտ ըլլայ թէ ոչ ասորբերութիւն չեներ։

Գործի մարդոց չատերուն ուղղամտութիւնը դժբախտաբար ընթացքով է և ոչ սկզբունքով։

Ի՞նչ է պատճառը ասոր, մանաւանդ ինչո՞ւ համար առեւտրական բարոյականը այդքան թուլցած է հրապարակի վրայ և անուղղղ գործերը ընդհանրացած են։ Պատճառը, մեր կարծիքով, նիւթական շահը ու հանրային մոլար դատողութիւնն են։

Խարդախ, նենգամիտ, անխիղճ վաճառականի մը եթէ դիտողութիւն մը ըլլայ, և իր յոսի արարքը ցոյց տրուի, պատասխանը սա է «—Ո՛վ որ առնելիք ունի, թող գա՝, կրկին տամ»։ Այս խօսքերով մարդուն բոլոր գործերը կ'արդարանան հանրային կարծիքին առջեւ։ Գործի մարդերու չատ մեծ մասի մը բարոյականք սահմանն է պարզ չունենալը կամ իր պարտքերը հատուցանելու նիւթական կարողութիւնը, —սահման մը որ ընդունուած է հրապարակի դատողութենէն։ Ի՞նչ կ'ուզես ըրէ, միայն թէ պարտքդ օրին վճարէ, ի՞նչ միջոցներով ալ ըլլայ։—Հրապարակին վրայ առեւտրականէ մը պահանջուածը այս է միայն։

Պոլիս հրատարակուած առեւտրական թերթերէն միոյն մէջ այս մասին խիստ գայթակղեցուցիչ իրողութիւն մը կարդացինք։

Եւրոպացի գործարանատէր մը Պոլիս վաճառականի մը 175 ֆր.ի վաճառք մը կը ղրկէ։ Վաճառքը մաքսէն առնուելէ յետոյ, վաճառականը կը նշմարէ թէ վրայի փաթոյթէն ամենաանշան մաս մը —որ ընաւ ապրանքին յատկութեան հետ յարաբերութիւն չունի, եւ ապրանքին արժէքը ո և է կերպով չի պակասցներ— իր փափաքային նման չէ ու կ'խմցնէ գործարանին թէ վաճառքը չընդունիր։ Գործարանը նամակներ կը գրէ, բացատրութիւն կը պահանջէ, փաթոյթին այդ մասը փոփոխել կ'առաջարկէ, ու ասով կ'անցնին չորս ամսեներ։ Բայց վաճառականը առդին 185 ֆր.ի կը ծախէ վաճառքը ու երբ գործարանին կողմէ կը պահանջուի վաճառքը կամ արժէքը, վաճառականը 245 ֆր.ի ծախքի ցուցակ մը կը ներկայացնէ ու վաճառքին փոխարէն ստակ մը չվճարելէ զատ 60 ֆր.ալ վրայ կը պահանջէ ամենայն օրինաւորութեամբ։

Այս մարդը, որ վստահ ըլլալով թէ ինչին գումարի մը համար գործարանը դատարանի պիտի չդիմէ, ու այս պարագային օգտուելով, վաճառքը ամբողջովին կ'իրացնէ, անիրատ մըն է, գող մը է։ Եթէ նիւթական լաւ վիճակ մը ունի, այս մարդը չատ չատ chicaneur բառով պիտի որակուի, եւ վասահ եղէք թէ հրապարակին վրայ չատ աւելի յարգ, չատ աւելի պատիւ պիտի ունենայ քան այն վաճառականը որ թերեւս այս տեսակ խարեբայի մը հետ գործ ունենալուն համար վնասուած ու հակառակ իր ծիրերուն, վճարումները դադրեցնելու հարկադրուած է։

Հրապարակին վրայ գործուած առեւտրական չատ մը ապօրէն արարքներու զլխաւոր պատճառներէն մին հրապարակին սխալ դատողութիւնն է։

Անոնց մասին ապարդիւն է դիտողութիւն մը ընել, որովհետեւ այս արարքներն այնքան սովորական են, այդ գաղափարներն այնքան արմատացած են որ անոնց դէմ ո և է դիտողութիւն հեգնութեամբ կ'ընդունուի։

Մեր գլխին մարդիկ ամենքն ալ ծայր ստորնան դրական եղած են։ Անոնք երկու բան միայն կը դատանին, նիւթական ու վերացական։ Այն որ նիւթական չէ, այն որ նիւթականի հակառակ է, վերացական է։ Եթէ պատահաբար ըսուի անոնց սա խօսքերը. «Առեւտուրը փոխադարձ ծառայութիւն մըն է, որուն խարիսիը ամենեւին անձը չէ.» կամ թէ «մեր վարձքը ասպարէզին մէջն է զոր կը վարենք, ապ ոչ մրցանակին մէջ զոր կ'ստանանք» են., այս տեսակ խօսքերը զառամածի, ցընդածի մը բերնէն ելածի պէս կը հեգնուին, հոգ չէ թէ ըսողները առեւտրական էն մեծ ազգին նշանաւոր դէմքերէն Սամուէլ Պրնէթի, Բօճրբսի նման անձեր ըլլան։

Ս. ԴԱԼԻՓԱՐՃԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏ ՄԸ

ՄԵՏԱՔՍԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՍԻՆ ՄԷՋ

Անանք որ երկրագործական ճարտարարուեստներու յառաջդիմութեամբը կը հետաքրքրուին, անչուշտ հաճոյքով պիտի կարդան Միլանի (Իտալիա) Մետաքսի Գործակցական Առեւտուն ընկերութեան նախագահ Մ. Տալիանիի մէկ չանկան զեկոյցը որ մետաքսի փորձառական Աշխատանոցին մէջ կատարուած հետազօտութիւններուն և փորձերուն փայլուն արդիւնքը կը պատկերացնէ։

Այս հետազօտութեանց նպատակն էր առաջքը առնել այն խոթարումին որու կ'ենթարկուէին արդի մեթոտներով ներկուած մետաքսեայ կերպասներ և այս խոթարումը, ձեռնհաս անձերու կարծիքով, կը կապէր մետաքսի հրապարակին իշխուած գլխաւոր պատճառներէն մէկը։

Գիւտին պատմիքը կը պատկանի բրօֆ. Ճանօլիի, որուն յանձնուած է Միլանի փորձառական աշխատանոցին անօրէնութիւնը։ Բրօֆէսորը, աջակցութեամբ Տքդ. Բոլոմպոյի և Պառոնի, յաջողեցաւ գտնել եղանակ մը որով անայլայլ կը մնան վաճառականութեան պահանջումներուն համաձայն ներկուած և չմնուած մետաքսեղէնները, որոնք սակիս առաջ արագ տրաք կը խոթարուէին լոյսին ազդեցութեան տակ։

Այս գիւտին մասնաւոր առաւելութիւնը սա է որ չմնուութեան մեթոտներուն մէջ ո՛և է փոփոխութիւն չի մտցներ և կերպասներուն ապրանք եղած գինին վրայ զգալի ազդեցութիւն մը չբներ և հեռապէս կարելի է ըստ առաջնոյն արտադրել ածանգին հիւսուածներ, ինչպէս կը պահանջէ վաճառականութիւնը, գնորդներու մեծագոյն թիւ մը գոհացնելու համար։

Մինչ սովորական եղանակներով ներկուած մետաքսները, արեւին ուղղակի ազդեցութեանը տակ դրուելով, քանի մը շաբաթէն և չատ անգամ քանի մը օրէն կ'ապրուէին, այսուհետեւ նոր գիւտին շնորհիւ հիանալի կերպով պիտի պահեն իրենց դիմացկունութիւնը և առաձգականութիւնը, և ա՛չ միայն դառնակ գունաւորումներու մէջ այնպէս պիտի պահուին, այլ նաև առանց ռնպատեհութեան պիտի դրուին յուցադրարաններու ՀԷՂ և երկար ատեն պիտի գործածուին։ Այս գիւտը չատ նպաստաւոր բնդունելութիւն մը գտած է թէ՛ գործարանատէրներու և թէ ներկարարներու կողմէ և մասնաւորապէս օտար ճարտարարգործներու քով, որոնք փութացած են կիրարկել այս նոր մեթոտը։ Այսօր այլ ևս համոզում գոյացած է որ ճարտարարուեստական այս նոր գիւտին շնորհիւ պիտի բարձուի այն պատճառներէն մէկը որոնք գլխաւորապէս արգելք կ'ըլլան մետաքսէ հիւսուածներու գործածութեան։

ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ

Ասեղնագործութեան ծագումը չատ հին է։ Նախնիք կարասիի վերաբերեալ կերպասները, էրիկ մարդու և կնոջ զգեստները և եկեղեցական զարդերը կ'ասեղնագործէին։

Միջին դարուն մէջ մանաւանդ, ասեղնագործութիւնը չատ յարգի և գործածական էր եկեղեցիներուն մէջ։ Քոլուս գործոյները հոն կը դտնուին աւելի։ Սարկաւագի ասեղնագործ զգեստ մը կայ, բիւզանդական ծագում ունեցող, որ Քրիստոսի փառաւորումը կը ներկայացնէ և այսօր Երկիւղածօրէն պահուած է Հռոմի Ս. Պետրոս եկեղեցին մէջ։

Միլանի, Վենետիկի, Ճենովայի, ինչպէս նաեւ Գերմանիայ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի մէջ հինգերի ճարտարութիւն ունեցող ասեղնագործ բանուորներ եւ բանուորուհիներ կային։ Վերապահանին իսկ չէին արհամարեր ասեղնագործութիւնք և հունգարական ասեղնագործութիւն բուսած տեսակը թագուհի մը հնարած է, կ'ըսուի։

Բարիզ և Լիոն չնորհեան գլխաւոր կեդրոններ եղան երկար տարի։ 13դ դարուն մէջ, Էդիին Պուալօ անունով վարպետ մը ասեղնագործ բանողներու յատուկ կանոնագիր մը խմբագրեց, որուն յօդուածներէն մէկը իրաւունք կուտար իշխաններու համար աչառող ասեղնագործ վարպետներուն՝ իրենց յարմար տեսած ճարտար գործաւորուհիները բռնի առնել ուրիշ վարպետներու ձեռքէն։

Քրօճէ բուսած ասեղնագործութիւնը, որ ծագում առած էր Սաքսի մէջ, տակաւին չէր ընդունուած ի Միլանս, ուր սակայն մեծ յառաջդիմութիւն ըրած էր ասեղնագործութիւնը և 13դ դարուն երկրորդ կէսին մէջ իւրաքանչիւր քաղաք իր մասնագիտութիւնը ունէր։ Մարսիլիա պաղիսդի և մուսլինի վրայ միայն կ'ասեղնագործէր, Նանսի՝ մետաքսի և բամբակի վրայ էն.։ Ոսկեթել ու արծաթաթել բանուած քները չատ անուանի էին։

Ասեղնագործութիւնները ընդհանրապէս կը կատարուէին կերպասը գործասեղանի մը վրայ պրկելով։ Ֆրանսացի գործաւորուհիները սկսալ մտածումով մը լքանեցին գործասեղանը և սկսան ձեռքի վրայ բանիլ, որ աւելի արագ կ'ըլլար, բայց կոչտութիւն մը կ'ունենար և նուրբ ու գեղարուեստական արտադրութիւններ առաջ չէին գար։ Այս սխալին հետեւանքով էր որ Զուիցերիա իւրացուց նուրբ ասեղնագործութեանց մենաշնորհը։ Ֆրանսացիք պարտաւորուեցան իրենց դրացիներուն և մրցակիցներուն դիմում ընել, տեսնելու թոյց տալ անոնց և իրենց գաղափարներով ու ճաշակով թանկագին մասնակցութիւն մը ունենալ։

Սրտի և մտքի տէր կին մը, Տիկին Շանսրէլ, 1836ին Վօժի մէջ (Ֆրանսա) հաստատեց ասեղնագործական աշխատանոց մը, ուր ձեռքի վրայ բանիլ կուտար։ Բոլոր կիները սկսան այս գործով պարապիլ։ Նանսի, Մէց, Դուլ հետեւեցան այս բարի օրինակին և հին աւանդութիւնները վերծանեն։ 1851ին Մ. Ֆէլիքս Օպոի իր տեղեկագրին մէջ 170,000 կը նշանակէր գործաւորուհիներուն թիւը, որ ամբողջ Եւրոպայի համար 700,000 էր։

Ձեռքի վրայ բանուած ասեղնագործութիւնը բաւական տարի դիմադրեց մեքենայի աչառութեան, մինչեւ որ հնարուեցաւ ասեղնագործութեան յատուկ մեքենան և անդին քանակութեամբ տարածուեցաւ Ֆրանսայի, Զուիցերիոյ, Անգլիոյ և Մ. Նահանգաց մէջ։

Ասեղնագործութիւնը, ճարտարարուեստ մը ըլլալէ առաջ, ճշմարիտ գեղարուեստ մըն է տաղանդ և ներշնչում պահանջող։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՃԱՐՏԱՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ

ԵՐԿՈՒ ԲՆԱԿԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

ԳՐԵՑ
ՄՈՅԻՍ ՊՈՒՐԿԷՆ
Բէօճեկսոր Քաղ. Տնտեսագիտութեան Բարձի համալսարանին մէջ

Առեւտրական և ճարտարական կեդրոնացումը երկու բնական հետեւանքներ ունի, զոր վիճակագրութիւնները մատնանիշ կ'ընեն, —դրամագլուխներուն յաւելումը բաժնեթուղթի վրայ կազմուած առեւտր. ընկերութիւններու մէջ և առեւտրական ձեռնարկութեանց (Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ՊԵՐԹՈՂԸ 62

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԷ.

ՀՕՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐԿՈՒԹԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐԸ

Վէնսընդ հաղթ. չուն չ առնելով,

—Ես ձեր հօրաքրոջ որդին եմ արդեօք։

—Ինծի այնպէս կուգայ որ դուք պիտի ըլլաք։

—Դուք պիտի ըլլաք ի՞նչ ըսել է.

—Կէտ մը կայ որ անկէ պիտի հասկցուի։

—Ուրեմն ան կէտն ալ հասկնանք ու լմնցնենք։

Լավառէտ Վէնսընդի չարժուձեւերը տեսնելով, գերմարդկային ճիգեր կ'ընէր ծիծաղը զսպելու. խեղճ նաւաստին պարզապէս չուարած մարդու մը երեւոյթը առած էր և կը փափաքէր ժամ առաջ իրականութիւնը հասկնալ։ Ուստի Լավառէտ ա՛լ աւելի չտանջելու համար մարդը,

—Կը յիշէ՞ք ըսաւ որ Տրպլինի մէջ բնակող պառաւ հօրաքոյր մը ունէինք. այս կինը կծծի և միւնոյն ժամանակ հարուստ մէկն էր որ բնաւ յարաբերութեան չէր մտներ իր աղքատ ազգականներուն հետ վախնալով թէ՝ անոնք դրամ պիտի պահանջեն իրմէ։

Վէնսընդ տխուր մտածումի մը ենթարկուեցաւ. այս հարցումը ամբողջ յոյսերը օդը պիտի ցնդեցնէին։

—Ո՛չ պատասխանեց անանկ մէկը չեմ յիշեր, անոր համար որ ես տասներկու տարեկան էի երբ հայրս մեռաւ, որմէ մէկ քանի ամիս ետքն ալ մայրս մեռաւ. հետեւաբար առիթ չունեցայ հասկնալու թէ անանկ ազգական մը ունի՞ք։

—Աղէկ մտածեցէք, Մակրիթ հօրաքոյրը չէ՞ք յիշեր. աղէ՛կ մտածեցէք.

—Մակրի՞թ, մալաց Նաւաստին. ապուշ ապուշ մտածելով, ինծի անանկ կուգայ որ ան անունը պիտի յիշեմ.

Լավառէտ ինքնիրենը մնախօսելով,

—Հարկաւ պիտի յիշես մալաց, Իռլանտայի մէջ աչքդ գոցէ Մակրիթ մը բարոյական սահմանն է պարզ չունենալը կամ իր պարտքերը հատուցանելու նիւթական կարողութիւնը, —սահման մը որ ընդունուած է հրապարակի դատողութենէն։ Ի՞նչ կ'ուզես ըրէ, միայն թէ պարտքդ օրին վճարէ, ի՞նչ միջոցներով ալ ըլլայ։—Հրապարակին վրայ առեւտրականէ մը պահանջուածը այս է միայն։

Պոլիս հրատարակուած առեւտրական թերթերէն միոյն մէջ այս մասին խիստ գայթակղեցուցիչ իրողութիւն մը կարդացինք։

Եւրոպացի գործարանատէր մը Պոլիս վաճառականի մը 175 ֆր.ի վաճառք մը կը ղրկէ։ Վաճառքը մաքսէն առնուելէ յետոյ, վաճառականը կը նշմարէ թէ վրայի փաթոյթէն ամենաանշան մաս մը —որ ընաւ ապրանքին յատկութեան հետ յարաբերութիւն չունի, եւ ապրանքին արժէքը ո և է կերպով չի պակասցներ— իր փափաքային նման չէ ու կ'խմցնէ գործարանին թէ վաճառքը չընդունիր։ Գործարանը նամակներ կը գրէ, բացատրութիւն կը պահանջէ, փաթոյթին այդ մասը փոփոխել կ'առաջարկէ, ու ասով կ'անցնին չորս ամսեներ։ Բայց վաճառականը առդին 185 ֆր.ի կը ծախէ վաճառքը ու երբ գործարանին կողմէ կը պահանջուի վաճառքը կամ արժէքը, վաճառականը 245 ֆր.ի ծախքի ցուցակ մը կը ներկայացնէ ու վաճառքին փոխարէն ստակ մը չվճարելէ զատ 60 ֆր.ալ վրայ կը պահանջէ ամենայն օրինաւորութեամբ։

Այս մարդը, որ վստահ ըլլալով թէ ինչին գումարի մը համար գործարանը դատարանի պիտի չդիմէ, ու այս պարագային օգտուելով, վաճառքը ամբողջովին կ'իրացնէ, անիրատ մըն է, գող մը է։ Եթէ նիւթական լաւ վիճակ մը ունի, այս մարդը չատ չատ chicaneur բառով պիտի որակուի, եւ վասահ եղէք թէ հրապարակին վրայ չատ աւելի յարգ, չատ աւելի պատիւ պիտի ունենայ քան այն վաճառականը որ թերեւս այս տեսակ խարեբայի մը հետ գործ ունենալուն համար վնասուած ու հակառակ իր ծիրերուն, վճարումները դադրեցնելու հարկադրուած է։

Հրապարակին վրայ գործուած առեւտրական չատ մը ապօրէն արարքներու գլխաւոր պատճառներէն մին հրապարակին սխալ դատողութիւնն է։

Անոնց մասին ապարդիւն է դիտողութիւն մը ընել, որովհետեւ այս արարքներն այնքան սովորական են, այդ գաղափարներն այնքան արմատացած են որ անոնց դէմ ո և է դիտողութիւն հեգնութեամբ կ'ընդունուի։

Մեր գլխին մարդիկ ամենքն ալ ծայր ստորնան դրական եղած են։ Անոնք երկու բան միայն կը դատանին, նիւթական ու վերացական։ Այն որ նիւթական չէ, այն որ նիւթականի հակառակ է, վերացական է։ Եթէ պատահաբար ըսուի անոնց սա խօսքերը. «Առեւտուրը փոխադարձ ծառայութիւն մըն է, որուն խարիսիը ամենեւին անձը չէ.» կամ թէ «մեր վարձքը ասպարէզին մէջն է զոր կը վարենք, ապ ոչ մրցանակին մէջ զոր կ'ստանանք» են., այս տեսակ խօսքերը զառամածի, ցընդածի մը բերնէն ելածի պէս կը հեգնուին, հոգ չէ թէ ըսողները առեւտրական էն մեծ ազգին նշանաւոր դէմքերէն Սամուէլ Պրնէթի, Բօճրբսի նման անձեր ըլլան։

Ս. ԴԱԼԻՓԱՐՃԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏ ՄԸ

ՄԵՏԱՔՍԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՍԻՆ ՄԷՋ

Անանք որ երկրագործական ճարտարարուեստներու յառաջդիմութեամբը կը հետաքրքրուին, անչուշտ հաճոյքով պիտի կարդան Միլանի (Իտալիա) Մետաքսի Գործակցական Առեւտուն ընկերութեան նախագահ Մ. Տալիանիի մէկ չանկան զեկոյցը որ մետաքսի փորձառական Աշխատանոցին մէջ կատարուած հետազօտութիւններուն և փորձերուն փայլուն արդիւնքը կը պատկերացնէ։

Այս հետազօտութեանց նպատակն էր առաջքը առնել այն խոթարումին որու կ'ենթարկուէին արդի մեթոտներով ներկուած մետաքսեայ կերպասներ և այս խոթարումը, ձեռնհաս անձերու կարծիքով, կը կապէր մետաքսի հրապարակին իշխուած գլխաւոր պատճառներէն մէկը։

Գիւտին պատմիքը կը պատկանի բրօֆ. Ճանօլիի, որուն յանձնուած է Միլանի փորձառական աշխատանոցին անօրէնութիւնը։ Բրօֆէսորը, աջակցութեամբ Տքդ. Բոլոմպոյի և Պառոնի, յաջողեցաւ գտնել եղանակ մը որով անայլայլ կը մնան վաճառականութեան պահանջումներուն համաձայն ներկուած և չմնուած մետաքսեղէնները, որոնք սակիս առաջ արագ տրաք կը խոթարուէին լոյսին ազդեցութեան տակ։

Այս գիւտին մասնաւոր առաւելութիւնը սա է որ չմնուութեան մեթոտներուն մէջ ո՛և է փոփոխութիւն չի մտցներ և կերպասներուն ապրանք եղած գինին վրայ զգալի ազդեցութիւն մը չբներ և հեռապէս կարելի է ըստ առաջնոյն արտադրել ածանգին հիւսուածներ, ինչպէս կը պահանջէ վաճառականութիւնը, գնորդներու մեծագոյն թիւ մը գոհացնելու համար։

Մինչ սովորական եղանակներով ներկուած մետաքսները, արեւին ուղղակի ազդեցութեանը տակ դրուելով, քանի մը շաբաթէն և չատ անգամ քանի մը օրէն կ'ապրուէին, այսուհետեւ նոր գիւտին շնորհիւ հիանալի կերպով պիտի պահեն իրենց դիմացկունութիւնը և առաձգականութիւնը, և ա՛չ միայն դառնակ գունաւորումներու մէջ այնպէս պիտի պահուին, այլ նաև առանց ռնպատեհութեան պիտի դրուին յուցադրարաններու ՀԷՂ և երկար ատեն պիտի գործածուին։ Այս գիւտը չատ նպաստաւոր բնդունելութիւն մը գտած է թէ՛ գործարանատէրներու և թէ ներկարարներու կողմէ և մասնաւորապէս օտար ճարտարարգործներու քով, որոնք փութացած են կիրարկել այս նոր մեթոտը։ Այսօր այլ ևս համոզում գոյացած է որ ճարտարարուեստական այս նոր գիւտին շնորհիւ պիտի բարձուի այն պատճառներէն մէկը որոնք գլխաւորապէս արգելք կ'ըլլան մետաքսէ հիւսուածներու գործածութեան։

ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ

Ասեղնագործութեան ծագումը չատ հին է։ Նախնիք կարասիի վերաբերեալ կերպասները, էրիկ մարդու և կնոջ զգեստները և եկեղեցական զարդերը կ'ասեղնագործէին։

Միջին դարուն մէջ մանաւանդ, ասեղնագործութիւնը չատ յարգի և գործածական էր եկեղեցիներուն մէջ։ Քոլուս գործոյները հոն կը դտնուին աւելի։ Սարկաւագի ասեղնագործ զգեստ մը կայ, բիւզանդական ծագում ունեցող, որ Քրիստոսի փառաւորումը կը ներկայացնէ և այսօր Երկիւղածօրէն պահուած է Հռոմի Ս. Պետրոս եկեղեցին մէջ։

Միլանի, Վենետիկի, Ճենովայի, ինչպէս նաեւ Գերմանիայ, Անգլիոյ և Ֆրանսայի մէջ հինգերի ճարտարութիւն ունեցող ասեղնագործ բանուորներ եւ բանուորուհիներ կային։ Վերապահանին իսկ չէին արհամարեր ասեղնագործութիւնք և հունգարական ասեղնագործութիւն բուսած տեսակը թագուհի մը հնարած է, կ'ըսուի։

Բարիզ և Լիոն չնորհեան գլխաւոր կեդրոններ եղան երկար տարի։ 13դ դարուն մէջ, Էդիին Պուալօ անունով վարպետ մը ասեղնագործ բանողներու յատուկ կանոնագիր մը խմբագրեց, որուն յօդուածներէն մէկը իրաւունք կուտար իշխաններու համար աչառող ասեղնագործ վարպետներուն՝ իրենց յարմար տեսած ճարտար գործաւորուհիները բռնի առնել ուրիշ վարպետներու ձեռքէն։

Քրօճէ բուսած ասեղնագործութիւնը, որ ծագում առած էր Սաքսի մէջ, տակաւին չէր ընդունուած ի Միլանս, ուր սակայն մեծ յառաջդիմութիւն ըրած էր ասեղնագործութիւնը և 13դ դարուն երկրորդ կէսին մէջ իւրաքանչիւր քաղաք իր մասնագիտութիւնը ունէր։ Մարսիլիա պաղիսդի և մուսլինի վրայ միայն կ'ասեղնագործէր, Նանսի՝ մետաքսի և բամբակի վրայ էն.։ Ոսկեթել ու արծաթաթել բանուած քները չատ անուանի էին։

Ասեղնագործութիւնները ընդհանրապէս կը կատարուէին կերպասը գործասեղանի մը վրայ պրկելով։ Ֆրանսացի գործաւորուհիները սկսալ մտածումով մը լքանեցին գործասեղանը և սկսան ձեռքի վրայ բանիլ, որ աւելի արագ կ'ըլլար, բայց կոչտութիւն մը կ'ունենար և նուրբ ու գեղարուեստական արտադրութիւններ առաջ չէին գար։ Այս սխալին հետեւանքով էր որ Զուիցերիա իւրացուց նուրբ ասեղնագործութեանց մենաշնորհը։ Ֆրանսացիք պարտաւորուեցան իրենց դրացիներուն և մրցակիցներուն դիմում ընել, տեսնելու թոյց տալ անոնց և իրենց գաղափարներով ու ճաշակով թանկագին մասնակցութիւն մը ունենալ։

Սրտի և մտքի տէր կին մը, Տիկին Շանսրէլ, 1836ին Վօժի մէջ (Ֆրանսա) հաստատեց ասեղնագործական աշխատանոց մը, ուր ձեռքի վրայ բանիլ կուտար։ Բոլոր կիները սկսան այս գործով պարապիլ։ Նանսի, Մէց, Դուլ հետեւեցան այս բարի օրինակին և հին աւանդութիւնները վերծանեն։ 1851ին Մ. Ֆէլիքս Օպոի իր տեղեկագրին մէջ 170,000 կը նշանակէր գործաւորուհիներուն թիւը, որ ամբողջ Եւրոպայի համար 700,000 էր։

Ձեռքի վրայ բանուած ասեղնագործութիւնը բաւական տարի դիմադրեց մեքենայի աչառութեան, մինչեւ որ հնարուեցաւ ասեղնագործութեան յատուկ մեքենան և անդին քանակութեամբ տարածուեցաւ Ֆրանսայի, Զուիցերիոյ, Անգլիոյ և Մ. Նահանգաց մէջ։

Ասեղնագործութիւնը, ճարտարարուեստ մը ըլլալէ առաջ, ճշմարիտ գեղարուեստ մըն է տաղանդ և ներշնչում պահանջող։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՃԱՐՏԱՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ

ԵՐԿՈՒ ԲՆԱԿԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

ԳՐԵՑ
ՄՈՅԻՍ ՊՈՒՐԿԷՆ
Բէօճեկսոր Քաղ. Տնտեսագիտութեան Բարձի համալսարանին մէջ

Առեւտրական և ճարտարական կեդրոնացումը երկու բնական հետեւանքներ ունի, զոր վիճակագրութիւնները մատնանիշ կ'ընեն, —դրամագլուխներուն յաւելումը բաժնեթուղթի վրայ կազմուած առեւտր. ընկերութիւններու մէջ և առեւտրական ձեռնարկութեանց

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

կան չրջանակի մէջ պատմելու համար սքանչելի նիւթ մըն է։

—Եթէ չէք վախնար ձեր այդ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՃԱՐՈՆՑԻՔ ԻՆՉՈՒ ԶԻՋՈՒՄ ԸՐԻՆ

Ցրանսեբէնն քերթի մը մասն ազատեն

Բանակցութեանց ելքը, Մ. Վիթթէի վերջնագիրը և Ճարոնի իր առաջուան պայմանները ետ առնելը զարմացուցին ամէն անոնք որոնք մօտէն չէին հետեւած վերջացած պայքարին բոլոր գործողութիւններուն։ Իսկ անոնք որ կատարեալ պաշարիւնութեամբ և անկողմնակալութեամբ կը քննեն երկու հակառակորդներուն ուղմագիտական և էմոտական կացութիւնը, լաւագոյն կերպով կ'ըմբռնեն ամէն ինչ։

Արդարեւ չէ յաղթուած Ռուսիա, ինչպէս այնքան յստակօրէն յայտարարեց Մ. Վիթթէ։

Ադգ մը ո՞րչափ կրնայ յաղթուած ըլլալ։— Այն ատեն՝ երբ իր ուժերը այն ատիճան սպառած կ'ըլլան որ անկարելի կը դառնայ անոնցմով երկրին կենսական շահերը պաշտպանել և կամ կատարելապէս սպառած կ'ըլլան իր հասոյթները։

Այս վիճակը կը տիրէ՞ Մ. Արեւելքի մէջ։

Իրաւ, ճարոնական բանակները յաջողութիւններ ունեցան, բայց անոնք ո՞րքան անչնչան էին այն յաղթանակներուն քով որոնք պատերազմը վերջացուցին՝ որ տասը տարիէ ի վեր պատերազմելու պատրաստուած էր, մինչ իր թշնամին անտարբեր կը դանուէր բոլորովին և ինքզինքը նաւերած էր խաղաղութեան, կրնար և պէտք էր չախչախել իր թշնամին կարճ ժամանակի մը մէջ։ Ընդհակառակը Ճարոն չափազանցութեան տարաւ ամէն ինչ, որով առիթներն ալ փախցուց։

Այս տեսակետով ամէնէն հեռաքրքրական ճակատամարտը Նալուլինը և Թուրէնչէնինը եղան, որոնց հանդամանքը չը ճշդուեցաւ ցարդ։ Կը յիշուի թէ թշնամութեանց սկիզբը՝ Ռուսք մամուլի մէջոցաս և կեղծ դէպերու չնորհիւ տարածուեցին թէ՝ իրենք չատ աւելի առաջ պատրաստուած էին պատերազմի, որքան չէր կարծուեր, թէ Եալուլի եզերքները, 45,000 զօրք ունէին արդէն։ Ասիկա կը յայտնուի արդէն սա պարզագոյն թէ երբ Գուրօքի հասաւ իր առաջին քանակով —15,000 հոգի—, երբեք չհամարձակեցաւ յարձակիլ և երեք չաբաթէ աւելի սպասեց։ Իսկ այն ատեն երբ իր ձեռքին տակ ունեցաւ ամբողջ իր բանակը, 80000 զօրք, 150 թնդանօթ և 20 հրետանի, որոշեց անցքը փորձել միայն։ Գուրօքի նշմարեց այն ատեն թէ Ռուսք 12000 զօրք միայն ունէին 37 թնդանօթով, որոնք բուն կեդրոնական բանակէն 400 քիլօմէթր անդին մեկուսացած էին։ Ահա ինչ որ մամուլը Ճարոնական յաղթանակ նկատեց և ռուսական ձախողուած։

Հինգ ամիս ետքը, Ճարոնական բանակները Լիաօնանկ հասան, և չատ դժուարաւ յաջողեցան ստիպել ռուսերը նահանջելու, առանց անոնցմէ գերի մը բռնելու, թնդանօթ մը գրաւելու եւ անոնց վրայ պզտիկ հեռաձգում մը կատարելու։

Շաբաթ մէջ, հաւասարակշռութիւնը այնքան կատարեալ էր երկու բանակներուն մէջ որ անոնցմէ ոչ մին կրցաւ մաս մը հող չտիլ։ Տանօրեայ ճակատամարտին միակ արդիւնքը սա եղաւ որ երկու թշնամիներն ալ հաւասար նկատուեցան։

Ասոնցմէ վերջ ինկաւ Բորթ Արթուրը պաշարողներուն ինը ամսուան ջանքերէն և անլուր զոհողութիւններէն ետք։ Պաշարման բանակին չնորհիւ Օեամա կրցաւ Մուքդէնի առջեւ հասնիլ թուական առաւելութեամբ մը եւ յաջողեցաւ Ռուսերը ետ քշել և ասոնց ձեռքէն 20,000 գերի առնել։ Բայց եղածը այս է միայն։ Վերջին Մայիսին, ընդհանուր յարձակողական մը ծանուցուեցաւ ուրկէ ետք նորէն լռութիւն։ Կը ներուի անչուշտ ենթադրել թէ Օեամա գիտէր որ իր թշնամին իր վատահութիւնը պակսեցնող տարաբնութիւններ և ուժեր ունէր։

Այսօր, ամէն մարդ կը կարծէ թէ երկու գլխաւոր բանակները հաւասար ուժեր ունէին, և կ'արժէ նկատողութեան առնել սա պարագան թէ, մինչդեռ Ռուսք ամէն օր հիանալի զորախումբերով կը զօրանային, Ճարոնցիք, երկար ատեններ, պահեստներ միայն կ'ստանային։

Անկէ կը հետեւի թէ եթէ թշնամութիւնները չարունակուէին, նոր ճակատամարտի մը արդիւնքները առաջուան երեք ճակատամարտներուն չափ ամնրչան պիտի ըլլային և թերեւս, Ռուսերուն ի նպաստ վերջանային։ Ամէն պարագայի մէջ, խնդրոյ առարկայ չէ թէ Լիաօնանկի զօրախումբերը պիտի փճանային Օեամայի բանակներէն։

Այս էր գործողութեանց ընդհանուր թատերավայրին վիճակը։

Թէպէտեւ Նաբոյէոն և Մոլթքէ ցուցուցած են մեզ թէ պատերազմի մը ելքը կախում ունի մի միայն երկու գլխաւոր բանակներուն մէջ անցած դարձածէն, երկրորդական պարագայ մըն ալ կար հոս, որուն կարեւորութիւնը երբեք անչնչան բան մը չէր։ Վլատիվոսթոքը կար, որուն հետեւանքները ընդհանուր կերպով այս մեծ նաւահանգիստը Արեւելեան Սիպերիոյ գլխաւոր կեդրոնն է, և Ռուսերուն ալ Ծ. Արեւելքի մէջ գոյութեան իրաւունքը։ Ապրիլ ամսոյ մէջ, կ'իմացուեր թէ Հաղկիվայի 6րդ բանակը, որ նոր կազմակերպուած էր Կէնսանի մօտ, Վլատիվոսթոքի վրայ կը քալէր երկու կողմով, և քիչ ժամանակուան մէջ հոն պիտի հասնէր։ Իրաւ ալ, Մայիսին, այդ բանակը կեցաւ Բիօնի-Սիօնկի և Մուզանի հիւսիսակողմը, Թումէնի պաշարողական ամրոցէն 200 քիլօմէթր անդին, զոր չէր կրնար կարել անցնիլ։

Ճարոնցիներուն միակ իրական յաջողութիւնը Զուչիմայի նաւային յաղթանակը եղաւ, որ ոչնչացուց ռուս նաւատորմը, Ճարոնական նաւատորմին յանձնեց Ծ. Արեւելքի ծովերուն պետութիւնը և Ճարոնը դրաւ կարգը այն ծովային տէրութիւններուն որոնք նը-չանաւոր հանդիսացած են։

Նաւային յաղթանակ մը չբաւեր սակայն պատերազմին բախտը վճռելու, երբ բանակները դեռ կը գործեն ցամաքի վրայ։ Ճարոնական նաւատորմին մէկ ձախողուածին հետեւանքները անյաջող եղան իրենց հայրենիքին ծովէն զատուող Ճարոնական բանակներուն համար։ Մինչ ռուս նաւատորմին փճացումը չատ անուղղակի ազդեցութիւն մը առաջ բերաւ երկու գլխաւոր բանակներուն գործողութեանց վրայ։

Ասոնց ուղղակի ազդեցութիւնը սա եղաւ որ Ճարոնցիք պզտիկ զօրախումբեր ցամաք հանեցին կղզիներուն այն մասերուն վրայ ուր դիտէին թէ չատ ոչինչ և կամ չատ սկար դիմադրութեան մը պիտի հանդիպէին, այսպէս Սաղալին եկան։ Հաւանականաբար, այնպէս կը կարծէին թէ այս զանազան մասերուն վրայ ձեռք դնելը հաշտութեան օրը պիտի մօտեցնէ, մանաւանդ որ ամէն քայլ կախում ունէր միմիայն երկու գլխաւոր զօրաբանակներուն մղելիք կռիւէն։

Համառօտիւ, Ռուսիա չէ յաղթուած, երկու բանակները հաւասար ուժերով դէմ առ դէմ էին և Ճարոն, ամէն պարագայի մէջ ի վիճակի չէր սպառնալիք ընելու դեռ։ Եւ սակայն միլիոնները կը վատնուէին, դիւանադէտները կը հաշուէին թէ անկարելի էր ստիպել Ռուսերը որ վճարում ընեն տակաւին։ Այս պայմաններուն մէջ, դէպքերը ինչ ալ որ ըլլային, Ճարոն իր բանակներուն ծախքը միայն պիտի կրնար հոգալ։ Եթէ պատերազմը տարի մը եւս չարունակուէր, հինգ միլիառ չէ, տասը միլիառ պիտի ծախսուէր, ինչ որ կատարեալ կործանում պիտի ըլլար։ Անգլիա իւաւ արամադիր էր փոխառութիւն ընելու, բայց իրը ճարպիկ դրամատէր, իր աչքը Ճարոնի հասոյթներուն պիտի մնէր։

Ուրեմն, պատերազմին չարունակութիւնը զինուորական տեսակետով անօգուտ էր ու վնասակար, և եւրոպական տեսակետով ալ անկարելի։

ՎԻԹԹԷ ԵՒ ԼՈՒՊԷ.— Բորթմուրթի դաշնագրին կնքումէն անմիջապէս ետք Մ. Վիթթէ հեռեւեալ հեռագիրը ուղղեց Ցրանսաչի Հանրապետութեան նախագահ Մ. Լուպէի.— «Իմ Օգոստոսիս տիրոջս հրամաններուն համաձայն այսօր ստորագրելով դաշնագիրը, յիշեցի այն մտերմական տեսակցութիւնը որով պատուեցիք ինծի, Բարիզէն վերջին անգամ անցնելուս։ Ճանչնալով Ձեր զգացումները իմ վեհապետիս և ռուս ժողովուրդին նկատմամբ, չեմ կրնար չծանուցանել Ձեզ տեղի ունեցած մեծ դէպքը։ Համոզուած եմ որ այս դէպքը պիտի հաստատէ այն բարեկամական և դաշնակցական յարաբերութիւնները որոնք գոյութիւն ունին երկու մեծ ժողովուրդներուն միջև որոնց կը պատկանինք, և կը խնդրեմ որ Տէր Նախագահ, հաճիք ընդունիլ իմ առ Ձեզ ունեցած խորին յարգանացս հաւատին, իբրեւ բարեկամ և դաշնակից մեծ ազգի մը պետը, ինչպէս նաև Ջերմագին համակրանքներս։

Սեռժ Վիթթէ

Մ. Լուպէ հետեւեալ կերպով պատասխանեց.— Եղբայրս զգածուեցայ այն զգացումներուն համար զոր յայտնած էիք ձեր հեռագրով և որոնք կը համապատասխանեն կատարելապէս մեր մտերմական զգացումներուն։ Կը յուսամ թէ դձեզ վերստին պիտի տեսնեմ և հաճոյքը պիտի ունենամ բանիւ բերանոյ չնորհաւորելու Ձեզ որ այնքան արժանաւորութեամբ լրացուցիք Վեհ. Նիքօլա կայսեր կողմէ ձեզ յանձնուած պաշտօնը։ Ծրանսա բարեբաղդ է տեսնելով հաշտութիւնը կնքուած բարեկամ և դաշնակից մեծ ազգի մը կողմէ, և բոլոր սրտանց կը միանայ ռուս ժողովուրդին զգացումներուն։

Էմիլ Լուպէ

Մ. Վիթթէ չատ գոհ է այս հաճելի հեռագրէն զոր ուղղած է իրեն Մ. Լուպէ, մանաւանդ որ Բեթերսպուրգէն ոչ է բառ մը իսկ չէ հասած իրեն երկուչաբթիէն ի վեր։ Արդարեւ, Բէթերսպուրգէն կամ Բեթերսպուրգէն իր սաացած վերջին լուրը դաշնագրին ստորագրուելէն քսանչորս ժամ առաջ էր։ Անկէց ի վեր գերեզմանական լռութիւն մը կը տիրէ։ Այս լռութիւնը չափազանց տխրեցուցած է Մ. Վիթթէն, և այս առաւ Մ. Լուպէի հեռագիրը սաացած ատեն, ըսած է։

—Նախագահ Լուպէն չատ պատուական մարդ է։

ՁԻՆՈՒ ԿԱՑՍԵՐ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐԸ.— Զինու կայսրը հետեւեալ չնորհաւորութեան հեռագիրը ղրկած է Նախագահ Ռուզվէլթի.— «Ողջոյնքս։ Ռուսիոյ և Ճարոնի միջև տեղի ունեցած հաշտութեան բանակցութեանց գոհացուցիչ ելքի մը յանգելուն ուրախութիւնը բոլոր բարեկամ կառավարութեանց կողմէ խորին և սրտագին ուրախութեամբ ընդունուած է։ Կը չնորհաւորենք զձեզ, Նախագահ, որ յաջողած էք ձեր ջանքերուն մէջ դրացի տէրութիւններու մէջտեղ բարեկամական յարաբերութիւնները վերահաստատելու և մարդկային ազգին բարեւաւութեան նպաստելու։ Թշնամութեանց դադարումով և խաղաղութեան վերահաստատումով՝ յոյս մեծ ունինք որ բոլոր ազգերը այսուհետեւ չարունակ պիտի քաղեն խաղաղութեան պտուղները, և Զինու Մանչուրիական նահանգներուն բնակիչները կատարեալ անդորրութիւն և տեւական երջանկութիւն պիտի վայելեն յօրուտ բոլանդակ աշխարհի։ Մայր կայսրուհին, ի մտի ունենալով այն բարեւաք յարաբերութիւնները, որոնք մինչ գոյութիւն ունեցած են Զինու և Մ. Նահանգաց մէջ, կը փափաքի միանալ մեզի հետ ձեզ մատուցանելու համար մեր սրտագին բարեմաղթութիւնները ձեր այս մեծագործութեան համար։»

ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ Ի ՊԱՏԻՒ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒՆ.— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն Տէյլի Թելեկրաֆի թէ Մ. Վիթթէ, Պառոն որ Թոզէն և հաշտութեան ռուս պատուիրակութեան միւս անդամները Մէթրօրօլիդէն Բլիւպին մէջ գնդապետ Հարվէյի կողմէ հացկերոյթի հրաւիրուած էին ուրբաթ գիշեր։ Ամերիկեան մամուլը այս խնդրոյն գրէթէ ազգային դէպք մը կը նկատէ։ Ներկայ էին ի մէջ այլոց Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարար Մ. Իլայհ Ռութ, զօրավար Հօրասրօրթը, Մ. Բիւրթօն Մորկան, Եէյլի համալսարանին նախագահ Հաուի ևն.։ Մ. Վիթթէ Ֆրանսերէն խօսելով, «մեծ մարդուն և մեծ քաղաքագէտին նախագահ Ռուզվէլթի կենաց» բաժակ առաջարկեց և ըսաւ թէ «նախագահ Ռուզվէլթ ամերիկեան ազգին ազնիւ աղնիւ յատկութիւնները կը մարմնաւորեն։» Պ. Թոզէն գեղեցիկ ճառ մը խօսելով ռուս կառավարութեան վրայ ծանրացող մեծ պարտաւորութիւնները չեշտեց, և յիշեց երկու ազգերուն միջեւ առանդական բարեկամութիւնը։ Մր. Ռութ պատուիրակները չնորհաւորեց հաշտութիւն կնքելու իրենց բարոյական քաջութեանը համար, և յարեց թէ հաշտութիւն կնքելը աւելի դժուարին է քան պատերազմ հրատարակելը։ Ցեռոյ խօսքը լիաբերաներուն ուղղելով, ըսաւ.— «Ապագայ դարերու համար միշտակելի պիտի մնայ ձեր այս երեկիրը գալը մեծ գործ մը կատարելու համար, այսինքն վերջ տալու համար պատերազմի մը որ մեկ միլիոնէ աւելի զօրքերու իրենց հայրենիքէն դէպի պատերազմի դաշտ ղրկուելուն պատճառ եղաւ։

ԼԱՄՍՏՈՐՖԻ ԴԵՐԸ.—Նեուս Վիեճեր Թակեպլաք կ'իմանայ Վիէնայի Ռուս դեսպանատան հետ սերտ յարաբերութեան մէջ եղող անձնաւորութենէ մը թէ կոմս Լամստորֆ Զարին մօտ ամէն ազդեցութիւն ի գործ դրած է հաշտութեան բանակցութեանց չի խըզուելուն համար։ Կոմս Լամստորֆ Մ. Վիթթէի ուղղած հրամանգներուն մէջ չեշտեր է թէ բանակցութեանց խզման միայն ճարոններուն կողմէ պէտք է տեղի տրուի։ Ցիշեալ անձնաւորութիւնը յարեր է թէ Ռուս կառավարութիւնը որոշած է Մանչուրիոյ ռուսական բանակին մեծ մասը Սիպերիոյ մէջ պահել, այդ զօրքերը Անդրսիպերիական երկաթուղիին երկրորդ գծին չինութեան գործածելով։ Նախնական հաշիւներու նայելով այս չինութեան ծախքը 180 միլիոն ռուպլի ենթադրած է, բայց այս գումարէն աւելին ծախսել հարկ պիտի ըլլայ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՑՍԵՐ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԶՕՐԱԳՈՒՆԴԵՐ.— Պերլինէն կը գրեն անգլիական թերթերու թէ ռուսական հետեւակներու հինգերորդ զօրագունդը, որուն պետն էր Վիլհէլմ Ա. կայսրը, իր հարիւրերորդ տարեդարձը պիտի տօնէ յառաջիկայ սեպտ. 10ին։ Այս առթիւ զօրագունդին պատուիրակութիւն մը, որ պիտի բաղկանայ հրամատարէն, օգնականէն, հարիւրապետ մը և դեր-հաղարապետ մը, Պերլին պիտի այցելէ։ Այս պատուիրակութիւնը ծաղկեպակ մը պիտի դնէ Վիլհէլմ Ա.ի գերեզմանին վրայ։ Պերլին զանուած միջոցին կայսեր հիւր պիտի ըլլան պատուիրակութեան անդամները։

ԳԵՐՄԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Հիմա Գերմանիոյ մէջ կառավարութեան վերաբերեալ ամէն կուսակցութեան օրգանները կ'աչխատին զգացնել մեծագոյն տարողութեամբ մարտանաւեր չենելու պէտքը։ Ասոնք կ'ըսեն թէ, աշխարհի նաւատորմիներուն մէջ եթէ Գերմանիա կարեւոր դիրք մը գրաւել կը փափաքի, պէտք է այս կարգի զրահաւորներ ունենալ։ Պիզմարքեան Պերլիներ Նեսսրք Նախրիխթեն կ'ըսէ թէ եթէ ծովային պատերազմ մը մղելու պէտք ըլլայ, թշնամութեանց վայրը Հիւսիսային ծովը պիտի ըլլայ։ Ասոր համար պէտք է մեծ զրահաւորներ ունենալ։ Աւազանները, նաւահանգիստներուն են. ընդարձակութիւնը ոչ է գիտական դժուարութիւն չի ներկայացնէր։ Պէտք եղածը միմիայն դրամ է։ Գերմանիա մինչեւ հիմա 13,000 թօնօ տարողութիւն ունեցող զրահաւորներով բաւականացած էր։ Հիմա պէտք են 16,000 թօնօ տարողութեամբ մարտանաւեր։ Միայն այսչափ մեծ մարտանաւեր կրնան հարկաւոր զէնքերն ու զրահները կրել, պէտք եղած թնդանօթները ունենալ, կամ ստանալ այն արագութիւնը որ հիմա անհրաժեշտ է։

ՄԱՆՇԻ ԾՈՎ ԵՒ ՕԴԱՊԱՐԻԿ.—Օդապարիկով Մանչի ծովէն անցնիլ ըստուգիւ աւելի դիւրին է քան լողալով։ Տուվր-Լա-Տէլիվրանտէն կը գրեն թէ անցեալ չորեքշաբթի Վէրա անուամբ օդապարիկ մը, որ նոյն օրը կէսօրին Լոնտոնէն մեկնած էր, ժամը ութուկէսին Ֆրանսա հասած է։ Օդապարիկին մէջ կը գտնուէր Ֆրանսայի օդանաւորդներու Բլիւպին անդամներէն Պ. Ֆրանք Զէյմս Պըթթըր և իր օգնական Պ. Բէրսիվալ Սբէնսէր։ Օդապարիկը չորս հազար մէթր բարձրութեան հասած է, և իր ուղեւորութիւնը չատ յաջող պայմաններու մէջ կատարած է։ Այս օդապարիկը, որ արեգական խաւարման առթիւ բարձրացած էր, Լոնտոնէն մեկնած է թանձր միջոցի մէջտեղ, և չատ մը բարձրանալուն պատճառաւ, օդանաւորդը, մասնաւոր հեռադիտակներով, արեգական խաւարման երեսուն լուսանկարներ կրցած է քաշել։ Պ. Ֆրանք և Պ. Բէրսիվալ մէկ օր մը Բան կեցած են, և իրիկունը Լոնտոն մեկնած են Նիուհավէնի շոգենաւով։

ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԳԻՒՏ ՄԸ.— Ալժէրիացի մը պզտիկ նաւ մը չինած և ծով իջուցած է զայն։ Այս նաւը, որ 12 մէթր երկայնութիւն ունի, բացարձակապէս նոր շարժիչ դրութեամբ մը օժտեալ է, և թէ իբրեւ ընդծովեայ և թէ ինքնաշարժ մակոյկ պիտի կրնայ ծառայել։ Բոլորովին երկաթապատ է։ Երկու շարժիչներով կ'ընթանայ, որոնց մին կեդրոնը և միւսը կեդրոնին ու նաւուն առաջակողմին մէջտեղ զետեղուած է։ շարժիչները երկու անիւներէ բաղկացած են, որոնք մէկուկէս մէթր տրամագիծ ունին։ Անիւները պատուաստաձեւ թեւաձկներով օժտուած են։ Հնարիչը ի սկզբան չենած էր այս դրութեամբ չատ փոքր նաւ մը, որ ժամացոյցի ղսպանակի մը միջոցաւ կ'ընթանար, և որուն փորձերը կատարուելով ծովային հրամատար դերծովակալ Բէյրսէնի, և բազմաթիւ ծովային սպաներու ներկայութեան, այն ատիճան գոհացուցիչ արդիւնքներ տուած էին որ հնարիչը կարեւոր գումար մը ծախսեց վերոյիշեալ նորաչէն նաւուն չինութեան ձեռնարկելու համար։ Այս նաւուն չինութիւնը աւարտելէն ետքը այս օրերս փորձերը պիտի կատարուին յանձնախումբի մը ներկայութեան, և ապա միջերկրականի մէկ կողմէն հանդիպակաց կողմը անցնելու փորձը պիտի ըլլայ։

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՊԱՐՊՈՒԻԼԸ.— Նիւ Եորքէն կը տեղեկացնեն թէ Սաթօ տեսակցութեան մը մէջ յայտնեց որ Ռուսակցութեան մը մէջ յայտնեց որ Ռուսիոյ պէս Ճարոն ալ իր բոլոր բանակները առ այժմ պիտի թողու Ասիական հողին վրայ։ Պատերազմի դաշտին վրայ կը գտնուի առ այժմ 600,000 զինուոր, որոնց ետ կանչուելուն համար բնաւ պէտք չէ ամապարել։ Թերեւս տարիներու կարօտի Մանչուրիոյ պարպուիլը։

ՍՈՎԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ.— Լաւորէն կը գրեն թէ արմատքներու գինը վրայ դրած է, ինչ որ ստոյգ նշան մըն է թէ ի մօտոյ սղութիւն պիտի տիրէ։ Մէսէորաքանական պաշտօնատունը կը մատնանշի այս երկիւղներուն։ Ընդհանրապէս արտածութեան հրապարակը անկանոնութեան մատնուած է։ Սովը, որ մօտալուտ է Ռուժրեթանա նահանգին մէջ, ամէնէն սո

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս արք. Ցովհաննէսեան, փոխանորդ Սրբազանը և Սեթեան ու Սանասարեան աւագ քահանաները։ Ժողովը նկատողութեան առնելով Արշակ Փափազեանի և Զարուհի Տիգրանեանի ամուսնական խնդիրը, լուծեց անոնց ամուսնութիւնը և արտօնեց այրը կրկին ամուսնանալու իսկ կնոջը ոչ։

Ժողովը զբաղեցաւ նաև կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԸՆԴՀ. ՀԱՅՈՑ Ս. Հայրապետը օրինութեան կոնդակ մը ղրկած է Բարսեղ էֆ. Սթամբոլլուեանի որ մայրաքաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ հաստատած Ս. Էջմիածնայ գանձանակներէն հաւաքուած տասը օսմ. ոսկին ղրկած էր Ս. Էջմիածին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ նորընտիր պատրիարք Տ. Եղիշէ Ծ. վրդ. Զիլինկիրեան երէկ Պատրիարքարանէ երթալով, իր պաշտօնին գլուխը անցաւ։ Տ. Եղիշէ վրդ. իրիկուան կողմ Պատրիարքարան երթալով այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Գ. թեւին Յակոբեաններու բաժնին չնութիւնները փութով առաջ կը տարուին։ Շէնքը գեանայարկէն վեր բարձրացած և բաժանումները եղած են։ Մինչեւ չաբաթ օր այդ ստորնայարկին վրայն պիտի ծածկուի և յաջորդ չաբթէն ալ երկրորդ յարկը պիտի բարձրացնեն։ Այսպէս այս թեւին գլխաւոր դուռնէն երբ ներս մտնայ հիւանդ մը, նախ աջ կողմը սենեակ մը պիտի մտնէ, ուր իր զգեստները հանելէ վերջ, ճիշդ այդ սենեակին քով գտնուող լողարանը պիտի անցնի և հոն ալ մաքրուելէ վերջ, պիտի երթայ անոր յաջորդող սենեակը ուրկէ հիւանդացողին յատուկ մաքուր հանդերձեղէնները հագնելով, վեր պիտի ելլայ բուն հիւանդներու բաժինը։ Հիւանդներու հին զգեստները հանելու սահմանուած սենեակին ճիշդ դէմը կը գտնուի նաև ուրիշ սենեակ մը ուր այդ աղտոտ հագուստները պիտի լուացուին և պիտի հականեխուին։ Այս բաժնին դէմի կողմը կայ դռնապանի յատուկ սենեակ մը և անոր քով ըսպասման սրահ մը։ Առ այժմ տյսչափ առաջացած է շինութիւնը և ընդհ. ճարտարապետ Յակոբ էֆ. Ունճեան, յոյս ունի որ մինչև Մարտ 1 ամբողջ շէնքը —այսինքն Յակոբեաններու բաժինը—պիտի յանձնուի Հոգաբարձութեան ինչպէս որ խոստացած է։ Գալով Կիւլպէնկեաններու բաժնին, անոր ալ շինութեանը ձեռնարկելու համար պիտի սպասի ի Պարիզ էֆ. Կիւլպէնկեանի մայրաքաղաքս վերադառնալուն, որ աւելարական գործով Լոնտոն մեկնած էր վերջերս։

*** Հիւանդանոցի հիւրանոցին արտաքին դռան երկու կողմերը դրսէն լիքը յիշատակարան տախտակները այս շաբթու իրենց տեղը դեռեւուելու համար աշխատութիւններուն ձեռնարկուած, և ճարտարապետ Յակոբ էֆ. Ունճեանի հսկողութեան տակ Իտալացի վարպետ արհեստաւոր մը բերուած է այդ աշխատութիւնը կատարելու համար։

*** Հոգաբարձութեան անդամներէն Յարութիւն էֆ. Ալչանան կիրակի և Տօք. Նազարեան պէյ առջի օր գատ գատ հիւանդանոց երթալով այցելեցին հաստատութեան ամբողջ յարկերը։

ԲՈՒՐՇԱՏԱՑԻ (Իզմիր) եկեղեցիին Տ. Մաշթոց քահանան, առանց առաջնորդարանի գլխութեան հեռացած ըլլալով, Դուրեան Սրբազան սնոր տեղնոյն պաշտօնին կոչած էր Սարգիս Տ. Արսէն քհ. Միքայէլեանը։ Իզմիրի Առաջնորդը սոյն անուանումը և Տ. Մաշթոցի հեռանալը հաղորդած էր Պատրիարքարանի, որ գրեց թէ՝ առանց Պատրիարքարանի գիտութեան կրնայ իր վիճակին քահանայական կարգադրութիւնները ընել. միայն յանձնարարուեցաւ ուշադրութիւն ընել որպէս զի եկեղեց. պաշտօնեաներ առանց առաջնորդին հրամանին չը մեկնին հոս ու հոն։

ՆԳԱՍՏԻՒ Յանձնաժողովը երէկ գումարուեցաւ Դալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ կարգ մը նպաստի վերաբերեալ խնդիրներով։

ԳԱՆՏԻԼԼԻՅԻ Թաղ. Խորհուրդը ամբողջովին իր հրաժարականը մատոյց Ս. Պատրիարք Հօր։

ԳԱՏՐԳԻՒՂԼԻ Թաղ. Խորհուրդը գրով մը դիմած է Պատրիարքարան և իր կազմալուծեալ վիճակը յայտնելով, անօրինութիւն մը խնդրած է։

ԷՆՆԻՒԻՐԻՆ աղգային մը ասկէ առաջ գրով մը դիմում ըրած էր Պատրիարքարան և խնդրած էր որ, իր կնոջ անբուժելի մէկ հիւանդութիւնը նկատի առնելով, լուծեն իր ամուսնութիւնը։ Պատրիարքարանէ գրով մը յանձնարարուեցաւ Տ. Եղիշէ վրդ. Դալիթայեանի, որ քննէ այդ ազգայինին խնդիրը և կարեւորը ի գործ դնէ։

ՀՐԵԱՑ աղջիկ մը Հայ Եկեղեցին ընդունուելու համար ասկէ առաջ դիմած էր Պատրիարքարան և առժամանակեայ կերպով կը մնար Տ. Գէորգ քհն. Պագալեանի բնակարանը Հայ եկեղեցւոյ նախնական կրօն. գիտելիքներ աւորելու համար։ Ցնչեալ հրեայ օրիորդը ըստ բաւականին պատրաստուած ըլլալով, Տ. Գէորգ քհ. երէկ հրաման խնդրեց Փոխանորդարանէն՝ զայն մկրտելու համար։

ԻՆՉՊԷՍ նախապէս ծանուցինք, Ռուսիոյ կայսեր մասնաւոր մէկ ուղարկը կը հրամայէր վերադարձնել Հայ եկեղեցիներու, վարժարաններու և բարենպատակ հաստատութիւններու գրաւուած շարժական և անշարժ կալուածները, գոյքերն ու դրամները։ Ցանձնումի այս գործողութիւնը Օգոստոս 29ի շաբաթ օրուընէ սկսան Կովկասի մէջ։ Ամէնէն առաջ Ռուս կառավարութիւնը Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռին վերադարձուց անոր գանձարանէն վերցուցած դրամները, արժեթուղթերն ու անոնց վերաբերեալ պաշտօնական վաւերաթուղթերը որոնք ցոյց կուտային թէ Գանձարանին մէջ պահ դրուած դրամներով և արժեթուղթերով ո՞ր կտակները պիտի գործադրուէին և ո՞ր հաստատութիւնները պիտի պահուէին։ Ս. Հայրապետը մասնաւոր շրջաբերականով մը բոլոր Առաջնորդներուն ծանոյց թէ Օգոստոս 27րդ օրէն սկսեալ, Ռուսահայոց մէջ գտնուող ընդհանուր եկեղեցիներուն, դպրոցներուն և այլ բարենպատակ հաստատութիւններու կալուածները, գոյքերն ու դրամները առ պիտի տրուին, անոնց գրաւումի թուականէն մինչեւ այդ թուականը նոյն կալուածներէն գոյացած հասոյթներով ու դրամներու տոկսով և այլն։ Դպրոցներն ալ պիտի բացուին Սեպտեմբեր 1ին։ Բայց որովհետեւ 10 տարիէ ի վեր անդարձ կերպով գոցուած էին դպրոցները, և ուսուցչական խումբերն ու կազմածները ցիրուցան եղած, հետեւաբար մեծ աշխատութիւն պէտք է, անոնք կանոնաւորելու համար։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ երեք վարժարաններու Ցանձնաժողովը երէկ առաւօտ գումարուեցաւ Ս. Խաչ վարժարանի խորհրդարանին մէջ։ Ներկայ էին Թումլի Սաւրէնեան, Միհրան Գարագաշեան և Բ. Աւետիսեան էֆ.ները, որոնք Տեսչութեան հետ համախորհուրդ կազմեցին երեք վարժարաններու ուսուցչական խումբը և անոնց թաշակները սահմանեցին։ Ս. Խաչ վարժարանի ուսուցչական միայն խումբը պիտի ստանայ 2425 ղրշ. Խճատիէ Ներսէս—Երմոնեան վարժարանները 1760 և Ենիմահալլէի Ճեմարան վարժարանները 1190 ղրշ. Նաև երեք վարժարաններու պաշտօնութիւնը (մնաց, անաստուհի) 1230, համագումար 6605 ղրշ.։ Իսկ ուսուցչական այցելու խումբին համար սահմանուած է 4991 ղրշ., գումար 11,596։ Ասոր վրայ պէտք է աւելցնել Գուզլուճնուքի մանկապարտէզին բացը, 70 ղրշ., որուհետեւ 190 ղրշ. ծախք և 120 ղրշ. հասոյթ ունի այս փոքրիկ մանկապարտէզը։ Հետեւաբար մնացեալ վարժարաններու ընդհ. եկամտացոյցը 11,666 ղրշ. է։ Այս հաշուով 33½ ղրշ. տարամաղելի կը մնայ, քանի որ Թաղ. Խորհուրդը 12,000 ղրշ.ի եկամտացոյց մը քուէարկած էր։

ԲԱՐԱՂԱՄԵԱՆ Տիգրան և Մերիճան էֆ.ները կիրակի օր Խաչիւղ երթալով Ս. Ներսէսեան նորաշէն վարժարանին մէջ խաչհանգիստ կատարել տուին թաղին քարոզչին, քահանաներուն, Թաղ. Խորհրդոյ և թաղեցիներու ներկայութեան։ Քարոզիչ Տ. Դարեգին վրդ. բանախօսութեամբ մը դրուատեց վարժարանը կառուցանող հանգուցեալ Թորիկ էֆ.ի գործը և յորդորեց իր եղբայրները անոր օրինակը յաւէրժացնել, օգնելով ու հոգալով աղքատ մանկտին պէտքերը։ Ցետոյ մեւնոյն թափօրով դերեզմանատուն երթալով Թորիկ էֆ.ի շիրիմին վրայ հոգեհանգստեան աղօթքներ կարդացուեցան մանակցութեամբ Ներսէսեան վարժարանի դպիր աչակերտաց։ Վարժարանը երկուշաբթի օր վերաբացուեցաւ և դասաւանդութիւնները քանի մը օրէն կը սկսին։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԸՆՏՐԼԵԱՑ Քննչ Ցանձնաժողովը երէկ կատարեց ձեւագիտութեան և ձեռագործի քննութիւնները։ Ցառաջիկայ ուրբաթ ալ կէս օրէ վերջ Ցանձնաժողովը հաւաքական նիստ մը պիտի ընէ Ուսումն. Խորհուրդին ներկայանալի տեղեկագիրը պատրաստելու համար։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ մատրան մէջ երէկ Տ. Մկրտիչ արք. Վահապետեան սարիրչ արհեստաւորներու ննջեցեալց հոգւոյն համար պատարագեց և ճաշու գրքէն վերջն ալ պարագային համար քարոզ իսօեցաւ իր սովորական ժողովրդեան հասկնալի ոճով։ Մատուռը լեցուած էր ամբողջ Հայ սպիտիչներու ընտանիքներով։ Եկեղեցական արարողութիւններէն վերջ հոգեհանգիստեան արարողութիւն մը կատարուեցաւ և յետոյ հասաստութեան սրահին մէջ սեղան մը սարքուեցաւ ներկաներուն որոնց կը նախագահէր Տ. Մկրտիչ Սրբազան։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՑԻՆ կը գրեն մեզ թէ Ճիվան էֆ. Թիւրապեան որ երկար ատեն Նիկոմիդիա հաստատուած էր առեւտրական գործերով, չաբաթ գիշեր մուտք է Օվանըգի մէջ ուր օգտակար խութեան գացած էր։ Ցուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Նիկոմիդիայէ, Պարտիզակէ և շրջակայքէն փութացած ստուար բազմութեան մը ներկայութեան նախագահութեամբ առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպս.ին։ Մարմինը փոխադրուեցաւ Նիկոմիդիա և ամփոփուեցաւ ազգ. գերեզմանատունը։

Հանգուցեալը առաջ ընտանեաց հաստատուած էր Իզմիր և արմատի վաճառականութեամբ կ'զբաղէր։ Երկար տարիներ պատուաբեր անդամակցութիւնը վարեց Իզմիրի Մեճլիս Իսարէյի բարձրագոյն ժողովին։ Եբեւեռ անդամ էր քաղաքապետական ժողովոյ՝ ուր օգտակար ծառայութիւններ մատոյց քաղաքին բարեդրդութեան։ Ուրիշ տարիներէ ի վեր նախագահն էր Իզմիրի Առեւտրական Սենեկին։ Բոլոր այս պաշտօնները կանոնաւորապէս և հաւատարմաբար վարեց, օրուն համար վարձատրուեցաւ արժանաւորով Միութեամբ ասոիճանին։

Ս. Պատրիարք ցաւակցական քարթ մը ղրկած է հանգուցեալին ընտանիքին։

ՄԻՋԻՆ ԵՒ ԲԱՐՁՐ. դասընթացքի ուսանողաց համար Մելքոն էֆ. Միլոյեան երկրաչափութեան դասագիրք մը հեղինակած և անոր հասոյթին մէկ քառորդը Ազգ. Հիւանդանոցին յատկացուցած էր։ Այս անգամ նոյն գրքերը Հիւանդանոցի գրասենեակը յանձնուած ըլլալով, Հոգաբարձութիւնը իր կնիքովը կնքած և հրապարակ հանած է։

ԾԱՆՕԹ երաժշտապետ Գրիգոր էֆ. Մէհէրեան՝ որ վերջերս պուլկարական հիւանդանոցին մէջ բաւական ծանր վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուած էր, կը խնդրէ մեզմէ հրապարակաւ յայտնել իր շնորհակալիքը նոյն հիւանդանոցի վիրաբուժապետ Տոքթ. Եաղուպեան էֆ.ի, իր ճարտար յաջող և արագ դարմանումին համար։

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ ԶԷՑԹՈՒՆԻ ՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Այս տարի Վարդավառէն ալ առաջ Այնթապէն՝ Զորք-Մարզուանի կողմերէն, Մարաշէն, Հաճընէն ու Այնթապէն բաղմաթիւ ուխտաւորներ սկսան անցալ Զէյթունի Ս. Աստուածածին վանքը՝ նախորդ տարիներէ ալ աւելի ջերմեռանդութեամբ։ Տեղւոյս Նորընտիր Կաթ. փոխանորդ Հօր անխոնջ ջանքից ու դիտողութենց շնորհիւ վանքը կ'սկսի օր աւուր փայլիլ, ուխտաւորները շատ հանգիստ, վերջապէս սոյն հնամենի սրբավայրը կարծես նոր կեանք, նոր ոգի մը հագած է։

Օգստ. 14, Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման կիրակին, տակաւին արշալոյսը չծագած, անուշ քունի մէջէն կը լսենք վանքի կոչնակին ձայնը, ընդհանուր վեր ցատկելով մեր անկողնէն կ'սկսինք բռնել վանքի ճամբան։ Վանքի շրջակայ պարտէզները բնակող ժողովուրդը արդէն այս 4—5 ամիսներուն մէջ վանք կը յանախեն հոգեւորապէս մխիթարուելու։ Իսկ այս տարի չէ թէ միայն վերջինները այլ ամբողջ տեղացիներ խուռներամ՝ ամէն սեռ ու հասակէ, մանաւանդ տեղւոյս ազկանաւոր անձնաւորութիւններն՝ վանք կը փութային գրեթէ արշալոյսին։ Ժամը 9½ին սկսաւ ժամերգութիւնը, Մայր տաճարը լուսաւորուած էր, ոսկեզօծ խաչկալը լոյսերու մէջ կը շողար համակ։ Եկեղեցւոյ մէջ ասելդ ձգելու տեղ չկար, ամէն մարդ կը ջանար իր ոտքին տեղ մը գտնել ու մնալ այնպէս մինչեւ վերջը, վասն զի անկարելի էր մէյ մը տեղաշրջուելէ վերջ դուրս ելնել։ Ժամը 12, արեւածագին Տ. Ներսէս Հայր՝ դպիր-մանուկներէ Առաջնորդարան առաջնորդուեցաւ զգեստաւորուելու։ Սոյն պահուն տեսանք որ վանքի բակերն իսկ պարապ տեղ չէ մնացած, այնպէս որ այլեւս բազմութիւն մը չեմ կարծեր թէ վանքը իր հաստատութենէն ի վեր տեսած ըլլայ։ Ս. Պատարագն սկսաւ յոյժ փառաւոր կերպով. միմիայն սրբացուները այլ և այլ տեղերէ՝ Մարաշէն, Այնթապէն ու Հաճընէն խառնակ ըլլալով, արարողութիւնները շատ ներդաշնակ չէին տեղի ունենար։

Ճաշու Գիրքէն վերջ՝ պատարագիչ Հայր Սուրբը՝ «Մեծացուցէ անձն իմ զՏէր»ը բնաբան առնելով, գրեթէ ժամ մը աւելի քարոզեց. ծանրացաւ իգական սեռի դատարարակութեան վրայ, մէջ բերելով նշանաւոր իմաստասէրի մը հետեւեալ մէկ խօսքը. «Աղջիկները դատարակելը ամբողջ մարդկութիւնը դատարակել ըսել է»։ Այս և ասոր նման անհերքելի վկայութիւններու հակառակ, կը ցաւիմ որ, բաւական տեղւոյս իգական սեռը ամբողջութեամբ՝ բոլորովին ազէտ, անուս մնացած է դժբախտաբար։ Մաղթենք Տիրոջմէ որ շնորհիւ ազնուասիրտ բարերարներու, տեղւոյս աղքատիկ ժողովրդեան իգական սեռն ալ ունենայ մօտերս իր անհրաժեշտ կրթարանը։ Դերաշնորհ Ս. Հայրը վերջացուց քարոզը ջերմագին բարեմաղթութիւններ ընելով մեր Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար։

Յաւարտ Ս. Պատարագին, Տ. Ներսէս Հայր Սուրբը՝ շրջապատուած քահանաներէ ու դպիրներէ, վանքի բակին մէջ թաղուող վանահայրերու դերեզմաններուն վրայ հոգեհանգիստ կատարեց։

*** Այս օրերս տեղս ժամանեց Ցբռնուզի Տ. Նիկողայոս Ծերունազարդ Սրբազանը, վերափոխման կիրակին ժամը ութին այցելութեան եկաւ Նաւեւեղոյս Կաթ. փոխանորդ Տ. Ներսէս վրդ. Խապաեան։ Ն. Սրբազնութիւն Տ. Նիկողայոս Սրբազան երեքշաբթի օր վանք փութաց Կաթ. Փոխ. Հօր այցելութեան։

*** Ասկէ 2 շաբաթ առաջ՝ տեղս ժամանեց նաեւ Ատարազարի Հայոց Վարժարանի շրջանաւարտներէն Զէյթունցի օրիորդ Լուսի Ղուկասեան։ Կաթ. Փոխանորդ Տ. Ներսէս Հոր կարգադրութեամբ վերոյիշեալը Աղջկանց դպրոցի մէջ պաշտօնավարութեան կոչուեցաւ։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԱՍՅԵԱԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

Սկիւտարի փացեալ թաղերու վարժարանները պիտի վերաբացուին յառաջիկայ երկուշաբթի օր, Սեպտ. 5։ Ծնողք և պաշտպանք կը հրաւիրուին յառաջիկայ ուրբաթէ, Սեպտեմբեր 2էն, սկսեալ ներկայանալ ամէն առաւօտ՝ ժամը 1—4 Ս. Խաչ վարժարան, տեսչութեան գրասենեակը, և ստանալ իրենց զաւակաց մուտքի արտօնագիրը։

Ընդհ. Տեսուչ
Գ. Ա. ՄԱԼԱԹԵԱՆ

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

12 Սեպտեմբեր 1905

Ֆրանս.	3%	(3% Français)	100 32
Բէյի		(Tab. Turcs)	414 —
Օսմ. Միացեալ		(B. Ot. Unif.)	92 52
Երկաթուղի		(Lots Turcs)	136 50
Պանք Օթթ.		(Banque Ott.)	607 —
Թրանսվասլ		(Transvaal)	88 —

ՐԷՄԻ

ԹԷՎՖԻՔԱԹ

Ճէմիլէթը բուսամիէ ազասընան կէօչէ Օղլու սաատէթլու Անտոն պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ թէրճիւմէ ըիթպէի Ուլա սընրքը էվէլի վէ Տուեունը Ռամազիէ մալիէ միւֆէթթիշի սաատէթլու Զիհա Ֆահիդ պէյէ թէրճիւմէ ըիթպէի Ուլա սընրքը սանիսի թէվֆիհ պույրուլմուշ ուրը։

ՆԸՇԱՆ

Շաբան Տէվլէթ իսթիհաֆ մահքէմէսի բէյիսի սթուֆէթլու Տանիշ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ թէպսիլէն պիրինճի ըիթպէսէն նընանը ալիի Օսմանի իհսան պույրուլմուշ ուրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՃԱՌՈՒՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Ֆրանսերէն թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ Ճարտի կառավարութիւնը բանակցութեան սկսած է Բ. Դրան հետ, Պոլսոյ մէջ երկրորդ կարգի դեսպանութիւն մը հաստատելու համար։ Ցարդ Ճարտնական շահերը անգլիական դեսպանատան միջոցաւ կը պաշտպանուէին։ Պառոն Սայմացու մօտ օրէն հոս կ'պատսուի այս բանակցութենց ելք մը տալու համար։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսչութեան մասնագէտ խորհրդական անուանուեցաւ Վեհ. Սուլթանին քիմիագէտ Ծաննի էֆէնտի։

ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՓՆԵՐԸ.— Քարափներու Ընկերութիւնը Դալաթիոյ և Պոլսոյ քարափներուն մէջեւ շոգեմակոյկներու երթեւեկ մը պիտի հաստատէր վաճառքի և ուղեւորի փոխադրութեան համար։ Այս առթիւ կարգ մը առաջարկներ եղած են զորս կը քննէ և տասը օրէն որոշում մը պիտի տայ։ Կը կարծուի թէ այս գործը պիտի տրուի յանձնառուի մը։ Դիմին յատկացուելիք շոգենաւերը պէտքին յարմար պիտի ըլլան և փութով պիտի յանձնարարուին Ֆրանսա։ Երկու անգ. պիտի ունենան, մեծ շոգեմակոյկի մը չափ երկայն, բայց աւելի լայն։ Նաւամատոյցներուն մէջեւ յաճախադէպ պիտի ըլլայ երթեւեկները և տասակներուն գիներ իսկոյն չտիւռ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՅՄԷԼԻՒ տուրքին ներկայ տարուան Ցուլիսի ամսավճարը ամբողջովին հաստատուեցաւ։

ՑՈՑՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Սինոդը կ'զբաղի Հէյսէլիի ատուածաբանական վարժարանին վերակազմութեան մէկ ծրագիրով զոր պատրաստած է Տ. Եռաքիմ Պարտիրաք։ Այս ծրագրին համաձայն վարժարանին ելմտական վարչութիւնը պիտի գտնուի հոգեւոր վարչութենէն և պիտի յանձնուի երեք այլաբարական խնամակալներու։ Աստուածաբանական վարժարանը պիտի բաժնուի երկու մասի, նախապատրաստական ուսման և բարձրագոյն ուսման։ Ուսման ծրագիրը պիտի պատրաստէ ուսուցչական ժողովը և Սինոդը պիտի վաւերացնէ։ Ս. ճիւղը պիտի ունենայ 10 դասարան, իւրաքանչիւրը 10 աշակերտներով, ուրմնք 14 տարու պիտի ըլլան և պիտի մնան քահանաներու և ուսուցիչներու տան մէջ։ Խիստ հսկողութիւն մը պիտի ըլլայ անոնց վրայ։ փոքր յանցանք մը ծանր կերպով պիտի պատժուի և մեծ յանցանքի մը համար պիտի վռնտուին։ Բ. մասը երեք դասարան պիտի ունենայ գիտական դասընթացքով և դասարան մը ալ վարդապետական ուսման համար։ Ասոր աշակերտները առաջին ճիւղէ պիտի ընտրուին, կարելի է նաև ընդունիլ լիսէներու և գիմնազիոններու շրջանաւարտները։ Պատրիարքարանը, յետոյ, այս ընծայարանները պիտի որոշէ իբր ամուսնացեալ քահանայ կամ իբր քարոզիչ և վարդապետ, իրենց կոչման համաձայն։ Այս առթիւ տէրն մեսրոպդատարանի և եկեղեցիի վարժարաններու գնիրի պաշտօններ պիտի հաստատուին տարեթոշակով մը որ առնուազն 80 ոսկի պիտի ըլլայ։ Առաջիկայ դպրոցական տարիին մէջ աշակերտ չպիտի ընդունուի։ Ա. ճիւղին ծրագիրը պիտի գործադրուի առաջիկայ տարի, իսկ Բ. ճիւղը չորս տարի ետքէ՝ արդի վարժարանին վերջին դասարաններէն սկսեալ։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ Ընկերութիւնը որոշեց կրկին գլուխ մը շինել Հայաստան-Փաշայէն մինչեւ Ցէյնէր Պաղչէ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ Նախարարութեան հաշուակալ Ատիւերրանման պէյ որ քանի մը օրէ ի վեր հիւանդ էր, ապաքինեցաւ և իր պաշտօնին կը յանձնէ։

ԿԱՑՍ. ԹԱՆԴԱՐԱՆԻՆ ՃԷԿ մասնաճիւղը պիտի չենուի Իզմիրի մէջ, Այտրնի նահանգին մէջ գտնուած հնութիւններ ցուցադրելու համար։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.— Մասնաղբի Ֆլորինա գաւառակին խնոգիւղին մէջ Պուլկար աւազակներ երեւան ելած էին։ Անմիջապէս զինուորներ ղրկուեցան զանոնք նուաճելու համար։ Աւազակները զէնքի դիմեցին։ Զինուորներն ալ փոխադարձաբար պատասխանեցին, երբ աւազակներէն ոմանք սպանուեցան և միւսներն ալ վիրաւոր կամ ողջ ձերբակալուեցան։

ԹՂԹԱՏԱՐ ԱՂԱՒՆԻՆԵՐ.— Որոշուած էր ազաւնիներու միջոցաւ թղթատարութիւն մը հաստատել։ Զեռնհաս պաշտօնարանը գրեց որ առ այժմ Գրրգ-Քիլիսէի և Տիմիթոքայի մէջ ազաւնատուններ չենուին՝ նոյն ծրագիրը գործադրելու համար։

ԷՏԻՐՆԷԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Էտիրնէի հրդեհվարներուն համար Պոլսոյ մէջ նըպաստահաւաք յանձնաժողով մը կազմուեցաւ խախամապետի օգնականին նախագահութեամբ, հրէից երեւելիներէն։ Հրդեհէն ամէնէն աւելի տրեանները ընտսուած են։ Էտիրնէի մէջ 20,000 հրեայ կան, որոնց 12,000ը այժմ անպատսպար մնացած են հրդեհին հետեւանքով։ Սելանիկի և ուրիշ քաղաքներու հրէից մէջ ալ նպաստահաւաք յանձնաժողովներ կազմուած են։

—Քաղաքապետութեան մէջ կազմուած յանձնաժողովը առջի օր խորհրդակցութիւններ կատարեց թէ ինչ միջոցներով կարելի է փութով օգնել հրկիզեալներուն։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնը յանձնաժողով մը կազմեց որ հեռագիրներու բառերը համրելու կանոնագիր մը պիտի պատրաստէ, քանի որ բառերը համրելու համար ժուռուութիւններ կը ծագին։

—Պուլկար թղթատարական վարչութիւնը շրջաբերականով մը տեղեկացուց ամէն կողմ թէ, Պուլկարիա ղրկուած նամակներուն դրոշմը երբ պահանջեն ետեւը փակցուած ըլլան, իրը չդրոշմուած պիտի նկատուին և պիտի մերժուին կամ կրկին ծախք պիտի առնուի։

ՁՈՒԿԻ ՆՈՒԱՁՈՒԹԻՒՆ.— Ամիսէ մը ի վեր Վոսիորի գրեթէ ամէն կողմերը ձուկի նուազութիւն կայ։ Ոմանք յաքսուես փչող արեւելեան հովին կը վերագրեն պատճառը։ [illegible] մը չեն կրնար գտնուիլ։ [illegible] նայ ամէն [illegible] հազիւ [illegible] կողմ, սակայն այս տարի դեռ [illegible] փոքր քանակութեամբ կ'որսաց։ Թրաձուկն (քրլեճ պալըգը) ալ այս տարի չատ չկայ, մինչդեռ ուրիշ տարիներ այս եղանակին բաւական գոհացուցիչ շահ մը կը թողուր ձկնորսներուն։ Այս տարուան որսացուածները չատ փոքր են և օգտակար չեն ըլլար։ Միւս տեսակ փոքր ձուկերն ալ նուազ են։ Երէկ առտու լուր եկաւ թէ Սեւ Ծովի բերանը բալամիս որսացուեր է, ինչ որ ուրախութիւն պատճառեց ձկնորսներուն։ Ինչպէս յայտնի է, ամէն տարի Սեւ Ծովէն դէպի Մարմարա ձուկերու գաղթումին առաջնորդները կը կազմեն բալամիսները։ Հետեւաբար նոր ձուկերէն որսացուած ըլլալու պարագան ցոյց կուտայ թէ Սեւ Ծովի ձուկերը սկսած են նեղուց մտնել։ Մասնագէտները կ'ըսեն թէ ժամանակէ մը ի վեր անձրեւ չտեղալն ալ պատճառ կ'ըլլայ ձուկերուն նուազութեան։

ՇԻՐՔԷՅԻ վարչութիւնը կը ծանուցնէ թէ սեպտեմբեր 1էն սկսեալ «քասաս» պիտի սկսի որսալ։ Հետեւաբար դպրոցականները պէտք է օրինական իլմուխսէրը ստանան վարժարանէն և զայն վաւերացնելէ ետք իրենց ընակավայրի նաւամատոյցի պաշտօնեայէն, դիմեն Շիրքէթի վարչութեան ամէն օր, բացի ուրբաթէ և կիրակիէ։

ՕՐԻՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՀԱՑՈՒ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Սաւլքատէ էֆ.ի կառապանին փոքր մէկ աղջիկը, աչքի օր սեղանի մը վրայէն գոտ հորը հրաղէնը և սկսաւ հետաքրքրութեամբ խառնել։ Հրաղէնը լեցուն ըլլալով, յանկարծ կրակ առաւ և գնդակը գնաց մխուեցաւ հէգ փոքրիկին կուրծքը։ Աղջիկը չանթնար մեռաւ։

ՆՈՎԻ ՎՐԱՑ.— Առջի իրիկուն վեց հրեաներ, որոնց մէկը կին, Ղալաթիայէն մակոյկ նստած էին Խասգիւղ երթալու համար, երբ Ազապ-Թաբուի կամուրջին մօտ մակոյկը չրջեցաւ։ Ծովային պաշտօնարանին մակոյկները հասան անմիջապէս, ազատեցին սպկածեալները որոնք «Մէսուտկէ» զրահաւորը տարուեցան, ուր անոնց հագուստ եւայն տրուեցաւ։ Ցետոյ շոգեմակոյկով մը արկածեալները Խասգիւղ ղրկուեցան։

ԱՐԿԱԾ.— Սկիւտար, Սելամիէ թաղը՝ Հայոց եկեղեցիին մօտ բնակող կօչկակար Վահանի տղան՝ Գրիգոր, 12 տարեկան, կիրակի օրը Գուզկունճուքի նաւակներու նաւամատոյցէն դիպուածով ծովը ինկաւ, սակայն նաւավարներու կողմէ շուտով ազատուեցաւ։

ԿՌԻՒ.— Պոլիս, Վէֆա թաղին մէջ, Հիւսնի և Շապան անուն երկու անձեր կռուի բռնուելով, Շապան իր հակառակորդը կռնակէն ծանրաչափ վիրաւորեց։ Հիւսնի հիւանդանոց տարուեցաւ։ Շապան ձերբակալուեցաւ։

ԲԱՄՊՈՒԿ

Երեկուան հեռագիր

Արօթ 5.62

Մանած 20 թիւ 8½

(կատու գլուխ)

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 12 Սեպտ.—Մ. Ռէվուալ և Մարոքի զերմանական դեսպան Պ. Ռոսլէն մասնաւորապէս համաձայնած են Թանճէրի թողումի մասին, ինչպէս որ արդէն Մարոքեան համաժողովն ալ ընդունած էր։

ՎԻԵՆՆԱ.— Հանրային չինութեանց նախարար Մ. Հաուէլ եւ առեւտրական գործոց նախարար Մ. Դալլ իրենց հրաժարականը մատուցին կայսեր, որ ընդունեց։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԴԱՒԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

30/12 Սեպտ. 1905

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈՒԼԻՏԷ

Երէկ առտու բացուեցաւ Բ.Կ.	88	փր.
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ. Ռ.	98.08½	
Երէկուան էն բարձր գինը	» 98.08	
» էն վար գինը	» 97.39½	

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.	134.37	
Երէկուան էն բարձր գինը	» 134 75	
» էն վար »	» 134.37	
Շիրքէթը Խայրէթ	34.—	
Օսմանեան Պանք	610.—	
Տէրքոսի Լուրի ընկ.	245.—	
Քարափ Կ. Պոլսոյ	515.—	
Քրէտիթ Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա.	310.50	
» « » Բ.	268.75	
Պանք Նաս. Կրէս.	428.—	
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	7.60	
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա. Ռ.	16.50	
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	3.90	

թուական կարեւորութեան համեմատական նուազումը։ Հանքերու, երկաթուղիներու, նաւարկութեան, առուտուրի, պանքայի, ապահովագրութեան գործերու մէջ, ամէնէն նշանաւոր ձեռնարկութիւնները մեծ մասամբ կազմուած են բաժնեթուղթի վրայ հաստատուած ընկերութիւններէ, որոնց դրամագլուխը ծրանայի մէջ 35½ միլիառ ֆրանկ կը հասնի, Անգլիոյ մէջ 70½ միլիառի, Գերմանիոյ մէջ 18 միլիառի կամ։

Ճարտարարուեստը ո՛րչափ զարգացնայ, նոյնչափ անանձնական սեփականութիւն մը կը դառնայ և հետզհետէ սեղմաւորական հրապարակին տիրապետութեան տակ կը մնայ։ Առեւտրական մեծ ձեռնարկութիւնները չեն կրնար պանքաներու աջակցութեան չկարօտիլ, թէ՛ բաժնեթուղթերը հրապարակ հանելու և թէ երկար կամ կարճ պայմանաժամերով կանխավճարներ առնելու համար։ Սեղմաւորական հրապարակին ազդեցութիւնը ճարտարարուեստի վրայ՝ զգալի է մանաւանդ դրբագներու և քարդէշներու գործին մէջ, որոնք կազմուած են մեծ պանքաներու կողմէ և անոնց վարկերէն կը նպաստուին։ Ճարտարական և առեւտրական կեդրոնացումէն կը հետեւի նաև որ բարձրաստիճանները կը նուազի հանդէպ թոշակառուներու յաճախուն թիւին։ Նուազումը մանաւանդ Գերմանիոյ մէջ տեղի կ'ունենայ արագ արագ։ 35%էն (1885) իջած է 26%ի (1895)։ Պելճիոյ մէջ այս նուազումը նուազ արագօրէն տեղի կ'ունենայ, որովհետեւ ճարտարարուեստական զարգացումը շատ հին է հոն։ Այսու հանդերձ 1846ին 1 բաղրօնի և 1·8 գործաւորի համեմատութիւնը 1896ին եղած է 1 բաղրօն և 3 գործաւոր։ Նոյն համեմատութիւնը կայ նաև ֆրանսական ճարտարարուեստին մէջ։ Թոշակառուներու հետ բաղդատելով՝ ձեռնարկուներու թիւին նուազելովը հանդերձ, ձեռնարկուներուն դրամագլուխը աւելի չուտ կ'աճի քան թոշակառուներու թիւը։

Ուրեմն ճարտարական բարեշրջումին հետեւանքն է նուազեցնել արտադրութեան անձնական գործիչներուն կարեւորութիւնը բաղդատմամբ նիւթական գործիչներուն։ Դրամագլուխներու կեդրոնացման պատճառը ծանօթ է, առեւտրական մեծ ձեռնարկութիւններու դերակշռութիւնն է մրցումին մէջ, բնական օրէնքի մը անդիմադրելի ուժով։

Նկատենք ճարտարարուեստը։ —Մեծ ձեռնարկ մը, որ լայն դրամագլուխ ունի, կրնայ լաւագոյն Արուեստի մեքենաները հայթայթել և նոր գիւտերէն օգտուիլ։ Կրնայ հնարքի արտօնագիրներ ծախու առնել և ամէնէն կատարելագործեալ մեթոտները շահագործել։ Նաև ամէնէն կարող անօրէններն ու ճարտարագէտները և ամէնէն ճարտար ու աշխատասէր գործաւորները կրնայ հրապուրել աւելի թոշակով և նուազ աշխատութեամբ։ Գործանոցներու մէջ, աշխատութիւնը կազմակերպուած է այն կերպով որ նուազ ծախքով աւելի արտադրութիւն առաջ կուգայ։ Վերջապէս, առեւտրական մեծ ձեռնարկութիւն մը ամէն կերպով խնայողութիւն կ'ընէ և իր կազմակերպութեան գերազանցութիւնովը և արագութիւնովը կանոնաւոր յանձնումներ կ'ընէ նուազագոյն գինով և իր տեսակները անմիջապէս կը վերանորոգէ։ Կրնայ նաև ամենատուր և ամենատիպողական յանձնարարութիւնները գործադրել։

Մինակ այս արհեստագիտական առաւելութիւնները չեն որ կան։ Առեւտրական մասին մէջ այ, մեծ ձեռնարկ մը ամէն կերպով կը նպաստաւորուի։ Թէ՛ նախնիներու գնման և թէ փոխադրութեանց մէջ, պայմանները ընդհանրապէս լաւագոյն են մեծ ձեռնարկուին համար։ Վաճառման տեսակէտով ալ, մեծ գործարանները կրնան ստուար յանձնարարութիւններ առնել և անձամբ կազմակերպել՝ արտածումը, որովհետեւ ի վիճակի են առանց միջնորդի գործելու։ Իրենց դրամագլխին և վարկին ընդարձակութիւնը թոյլ կուտայ իրենց ամէն նպաստաւոր առիթներէ օգուտ քաղել, օրինակի համար դիմելու բարձրացման մը սպասել իրենց ապրանքը ծախելու համար եւն.։ Նաև, իրենց դրամագլուխը աւելի արագ դառնալով, ընականաբար աւելի արդիւնաբեր կ'ըլլայ, ինչպէս նաև վարկը առատ և զեղչը աժան կ'ըլլայ։ Եւ յետոյ, իրենց գործառնութեանց ընդարձակութեան շնորհիւ, կրնան ամենապզիկ շահով մը գոհ ըլլալ։

Ճարտարական և առեւտրական այս բոլոր պատճառներով, մեծ գործարանները կրնան նուազ սուղ ծախել և աւելի շահ ընել, բնականաբար յաղթելով մրցակիցներու։

ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՄԼԷՐՃԵԱՆ

Աղջկանը Աչքը

(ԱԼԳՈՒԱՄՈԼՈՒԹԵԱՆ ՎՆԱՍԸ)

Կաղանդի իրիկունն էր. Սեգօ ձեռքը գրպանը տարաւ, հոն քանի մը մանրուք դրամ կար։ Միտքն ինկաւ որ առաջուն կինը ողորմագին չնչտով ցոյց տուած էր մանկիկին բոլիկ տարը, զոյգ մը կօշիկ խնդրած էր և յետոյ «Ափ մը չամիչ բեր տղոյդ, իրիկունը կաղանդ է», ըսած էր։ Աչքերն արցունքով լեցուեցան երբ անդամ մըն ալ երեւակայեց կնոջը պաղատագին նայուածքը։ Օր մը զուարթ, առոյգ և գեղեցիկ էր այդ կինը. այսօր տխուր և տկար էր։ Ինչո՞ւ փոխուած էր, ինչո՞ւ օրէ օր կը մաշէր. ձեռքը գրպանը մտածեց։ «Պէտք է կօշիկ մը առնիմ այսօր ըսաւ ինքնիրեն, պէտք է նեղ ճար քիչ մը չամիչ գտնեմ և ուրախացնեմ զաւակներս ու անոնց հրճուանքով զուարթացնեմ կինս»։

Ցանկարծ թեթեւ սարսուռ մը անցաւ մարմնէն, գլուխը դարձաւ, սիրտը արագ արագ բաբախեց և ատամոքին մէջ ծարաւ մը զգաց։ Ջուրի ծարաւը չէր ատ, ալքոլի պապակն էր։ Ալ մոռցաւ կին, զաւակ ու Կաղանդ, ալքոլին ծարաւը խղդեց ամէնը։ Պէտք էր խմել։ Տունը գինի չկար, օղին ալ վաղուց հատած էր, «պէտք է գինետուն երթալ ըսաւ, վաղը կօշիկ կ'առնեմ, չամիչ ալ թող չուտեն»։ Բայց խիղճը զինք յանդիմանեց, «Զը տեսա՞ր թէ առաջուն որչափ տխուր էր կինդ և ո՞րչափ խղճալի էին իր շնչտերը. չտեսա՞ր թէ տղաք դեղնած էր և անոր ոտքերը ճեղքուած էին, ամօ՞ի չէ՞ քեզի որ տղաք այս ձիւնին ու փոքրին բոլիկ պտան։ Տե՛ս ուրիշներ իրենց զաւակներուն հազար բարիք կ'առնեն, դուն քիչ մը չամիչ գտնելու կը դժուարի՞ս։ Մի՛ խմեր այսօր, զաւակներդ ուրախացուր»։ Սոսկալի կռիւ մը սկսաւ իր մէջ, խիղճն ու փափաքը մեծ պայքար մը կը մղէին, մէկը զայն տուն կ'ուզէր տանիլ միւսը գինետուն կ'առաջնորդէր։ Վերջապէս ալքոլը յաղթեց, մարեցաւ խղճին ձայնը։ «Կօշիկը վաղը, վաղը կ'առնեմ», ըսաւ ու գինետուն գնաց։

* *

Մութ էր դեռ, Սեգօն տուն եկած չէր, զաւակները ուրախ զուարթ իրեն կը սպասէին։ «Հայրիկը չամիչ պիտի բերէ», կ'ըսէր մէկը, «Հայրիկը ինձի ոտից 'տի բերէ» կ'ըսէր միւսը և խրոնդալէն կը վազվզէր։ Ուրախ չէր մայրիկը, գիտէր թէ հրիկը պարապ ձեռքով տուն պիտի գար ու զաւակները յուսախաբ պիտի ըլլային։ Տխուր էր՝ քանզի ուրիշներ զուարթ կաղանդը կը վայելէին, իսկ իր զաւակները գինով հօր մը ճամբուն կը նայէին որ կին ու զաւակ մոռցած, գինետան մէջ կը խմէր։ Դրացիներուն զաւակները աղուոր ընծաներ պիտի վայելէին այդ իրիկուն, իսկ իր որդիքը հայհոյէ, լուսանք ու իրենց մօր աղի արցունքը բաժին պիտի ունենային։ Այդ կինը շատ միջոցներ ի գործ դրած էր. շատ աշխատած էր էրիկը զգաստացնելու և օղին տունէն հեռացնելու, բայց չէր յաջողած։ Աղի աղի արցունքով խնդրած էր որ չխմի, բայց չէր կրցած զայն համոզել։ Այսօր այլ եւս տանը մէջ օղի չկար, աղքատութիւնը զայն հեռացուցած էր, բայց էրիկն ալ տունէն գինետուն նեռած էր։ Ալ չէր խնդրեր, չէր գինկեղծար. երբեմն միայն կծու յանդիմանանքով իր սրտին ժահրը դուրս կը թափէր։ Մութ էր երբ Սեգօն եկաւ գլուխը պատէպատ զարնելէն։ —«Նորէն խմած է», ըսաւ կինը։ «Հայրիկը չամիչ, ոսկի չէ բերեր» ըսին աղաքը և տխուր տխուր իրարու նայեցան։

—«Ո՞ւր է կօշիկը էյ մարդ, ըսաւ կինը, ամիս մըն է տղաք բոլիկ կ'ոլորտի, ալ հերիք չէ՞։ Ամօթ չէ՞ քեզի որ դուն ոտից կը կարկանես ու տղաք բոլիկ կը պտան»։

—«Վաղը... վաղը կ'առնեմ, ըսաւ Սեգօն, ալ գլուխս տարեր ամէն առտու ոտից, ամէն իրիկուն ոտից... մարդուն կերածն ու խմածը քթէն կը բերէք, վաղը առնեմ ձեռքդ ապտիմ»։

—«Վա՞ղը, Աստուծոյ վաղը չհատներ, երէկ ալ վաղը ըսիր...։ Այսօր կաղանդ էր տղոյդ բան մը բերէիր ա՞»։

—«Գրոկս փարայ չկար»։

—«Ինչո՞ւ քովդ խմելու փարա կար, զաւակներուդ երկու կուտ չամիչ առնելու փարա չկա՞ր։ Անօրէ՛ն, կերար, խմեցիր, չխորհեցա՞ր թէ զաւակներդ ի՞նչ պիտի ուտեն»։

—«Թող զբնսրմ ուտեն, թող սատկին, չամիչ մըն ալ պէտք էր ատոնց, հաց դատն փորերնուն, չամիչ ալ կ'ուզեն»։ Եւ սկսաւ հայհոյել։

—«Մարս ի գլխուդ որ դուն ըլ մարդ ես, ատ քիւնիւսնէրդ են քու կաղանդներդ։ Աստուա՛ծս, ե՛ս քաղեցի կանաչ արտերդ որ դիս ատ անօրէնին ձառքը ձգեցիր, տունը կուտ կորկոտ չկայ, տղաքը բոլիկ գլխբաց կ'ոլորտին, ինք փարան խմելիքի կուտայ։ Ալ ասի կը տարուի՞, ալ ասոր հոգի կը դիմանայ»։

Գոգնոցը աչքերուն տարաւ սկսաւ լալ։

Սեգօ փոքանակ ազդուելու, սկսաւ զայն ծաղրել և բարձրաձայն խնդալ՝ կամաց կամաց խնդալը զայրոյթի փոխուեցաւ երբ կինը կծու յանդիմանութիւնները շաղացուց և սրտին ժահրը թափեց սիրտ ծակող խօսքերով։ Սեգօ կատղեցաւ. ինքզինքը մոռցած սկսաւ կինը յանդիմանել և երբ ալ ինքզինքը չկրցաւ զսպել սկսաւ զայն ծեծել։ Զաւակները սարսափահար կը ճչէին «մայրի՛կ» պոռալով և իրենց հօրը ոտքերուն կը փաթթուէին։ Վայրագ հայրը զանոնք մէկդի կը նետէր և կ'ուզէր կինը սպաննել որ սիրտը հանդչի։ Աչքերը խղդած էր արիւնի զգացումներու։ գազանաբարոյ մարդն էր որ կ'երեւար։ Իր զայրոյթին մէջ պնակ մը վերցուց կնոջը զարնելու. պնակը պզտիկ աղջիկան երեսին հանդիպեցաւ։ Աղջիկը մարած դեսին ինկաւ։ մայրը զուակին քով վազեց. —«Անօրէն, անգութ, զաւակս սպաննեցիր, մեզ ալ սպաննէ ազատինք...»։

Մանուկներուն ճիչը թունդ հանեց թաղեցիները որոնք Սեգոյին ոտներուն դիմաց հան։ Երբ սա տեսաւ քորը արիւնլուայ, տեսաւ քորդին մարած և տեսաւ վայրագ փեսան հայուչը բերանը և կռուփը բարձրացուցած, զայրացաւ, մէկ երկու ապտակ զարկաւ անոր երեսին և ուզեց զայն լաւ մը ծեծել բայց դրացիները չթողուցին։ Անմիջապէս ուժասպառ քոյրն ու արիւնլուայ քորդին և սարսափահար պզտիկները հեռացին ու իրենց տունը տարաւ։ Սեգօ մինակ մնաց իր տանը մէջ. զայրոյթէն կրակ կորած էր, կ'ուզէր վազել անոր ետեւէն սպանել և կինն ու զաւակները բզիկ բզիկ ընել, բայց դրացիները չէին թողուր և կը ջանային զինքը հանդարտեցնել. երբ տեսան թէ ամէն միջոց անօգուտ է զինքը իր բարկութեան հետ մինակ թողուցին և գացին։

* *

Արշալոյսը ծագած էր. Սեգօն սիկառը ձեռքը ցուրտ գահոյքին վրայ գլուխը դրած քնացած էր։ Արթնցաւ. օղին թափած էր գլխէն։ Զորս բոլորտիքը նայեցաւ, մարդ չկար. արիւն կար գետնին վրայ, արիւն կար ձեռքերուն վրայ, սոսկաց։ Ցիշողութիւնը խաթարած էր, հազիւ կրցաւ յիշել դրացիներուն խուճապը և անարձագին հետ իր կռուիլը։ Բայց անոնք ինչո՞ւ եկած էին, ինչո՞ւ կռուած էին իր հետ։ Աղօտ, շատ աղօտ բաներ կը յիշէր որոնք իր սոսկումը կ'աւելցնէին։ Լուռ դիւերին մէջ յստակ հնչող ժամացոյցի պէս խիզէը խօսեցաւ իրեն։ — «Սեգօ, իրիկունը չբսի՞ քեզի թէ մի խմեր, ինչո՞ւ խմեցիր։ Եթէ չխմէիր աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար։ Ո՞ւր են զաւակներդ, ո՞ւր է կինդ, ատ ի՞նչ արիւն է վրադ, ատ ի՞նչ արիւն է գետնին։ Անօրէն, անգութ, ի՞նչ ըրիր, ո՞ր մէկ զաւակդ սպաննեցիր։»

Լուռ էր Սեգօ, գլուխը կախած կը մտածէր։ —«Դժբաղդութիւնս դիս կործանեց, դիս թշուառ ըրաւ։ Եթէ երէկ դրամ ունենայի, ինչո՞ւ կինս ծեծէի, ինչո՞ւ ան ինձի հետ կռուէր։» —«Սեգո՛, քեզ ո՞վ դժբաղդ ըրաւ, աղքատութիւնը ո՞վ կանչեց քու տունդ։ Երբ ամուսնացար աղքատ չէիր, կինդ դինովի մը ամուսինը չէր։ Այն օր երբ օղին տունդ մտաւ, այն օրէն դժբաղդութիւնդ սկսաւ, դրամդ մաս մաս օղիի վատնեցիր, սատկդ բուռ բուռ հանոյքի տուիր, առնելիք տալիք մոռցար և որիկայ ընկերներու հետ հարբատութիւնդ մսեցիր։»

—«Ոչ, օղին դիս դժբաղդ չըրաւ. ան իմ դժբաղդութիւնս մոռցուց. ես անով մոռցայ վիշտս, յոգնութիւնս, և անկէ առիւծ ու զօրութիւն։»—«Սեգո՛, երբ չէիր խմեր աւելի զօրաւոր չէի՞ր. օղին չէ՞ր որ քեզ տկարացուց, օղին չէ՞ր որ մէկիկ մէկիկ թշուառութիւններ բերաւ քեզի։ Գինով չէ՞ր երբ քսակդ կորուսիր, գինով չէ՞ր երբ ընկերոջդ հետ կռուեցար և 10 օր բանտ մնացիր։ Արբած էիր երբ սանդուղներէն գլորուեցար ու երկար ատեն չկրցիր ոտքդի վրայ կանգնիլ։ Երէկ ալ որ կինդ ծեծեցիր և զաւակիդ մէկը վիրաւորեցիր գինով չէ՞ր արդէն։ Դուն կին ու զաւակ կը սիրէիր, ինչո՞ւ ծեծեցիր զանոնք. օղին չէ՞ր որ քեզ վայրագ, անգութ և կատաղի հօր մը փոխեց։ Այո՛, օղին էր։ Ան քեզ այլափոխեց, քու անիւս ընութիւնդ գազանի փոխարկեց։ Ան տարաւ հարստութիւնդ, պատիւդ։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԹԵՐԹՕՆ — 58 —

ԳՐԵՑ ՍԴԻՓԱՆՍԸ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՄԼԷՐՃԵԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Դէպի Գանձի Կղզին

ԼԲ.

ԾԱՌԵՐՈՒՆ ՄԷՋԻ ՁԱՅՆԸ

Մովահէնները գամուած մնացած էին իրենց տեղը, աչքերնին դուրս ցցուած։ Ձայնը արդէն չատնց մարած էր և անոնք տակաւին մնացած էին իրենց անշարժ, մոլորուն և լոյն վիճակին մէջ։

—Ա՛լ բաւական է, ըսաւ ծովահէններէն մէկը։ Մեկնինք...։

—Իր վերջին խօսքերն ատոնք էին, ըսաւ Մօրկան վճռատու ձայնով մը։

Տիքին ակռաները կը կափկափէին։ Ապիրատը ջղաձգաբար կը սեղմէր իր Աստուածաշունչը զոր գրպանը դրած էր։

Սիլվըր ալ բոլոր մարմնովը կը դողար, բայց յաղթուած ըլլալը չէր խոստովաներ։

—Այս կղզին մէջ մնէ զատ ո՛չ ոք կրնայ լսած ըլլալ Տէրպի Մէք Կրոյի վրայ խօսուիլը, կը մրմռար, իբր թէ ինքզինքը ապահովցնելու համար։

Ցեռոյ, գրէթէ գերմարդկային ջանքով մը։

—Ընկերներ՛ր, ուշադրուց, ես հոս եկած եմ գանձը փնտռելու համար եւ ո՛չ մարդ մը ո՛չ ալ սատանայ մը կրնայ միտքս փոխել տալ ինծի։ Երբեք վախցած չեմ Ֆլինդէն, անոր ողջութեանը ատեն։ Մեռնելէն ետքը պիտի վախնամ իրմէ։ Ասկէ մէկ քառորդ մղոն անդին 700,000 անգլ. ոսկի կայ, չմոռնանք։ Երբեք տեսնուած է ծովահէն մը որ այսքան դումարի ձեռք զարնէ։ Մերունի գինովէ մը, որ նոյն իսկ ողջ ալ չէ, կ'արժէ՞ վախնալ։

Բայց իր մարդիկը քաջութիւն չէին ստացած և Սիլվըրի լեզուին անպատշաճութիւնը կարծես աւելի շատցուց իրենց սոսկումը։

—Մի՛ խօսիք այդպէս, ձօն Սիլվըր, ըսաւ Ճօրճ Մէրրի։ Ուրուականը մի՛ նախատէք այդպէս։

Միւսները այնքան ապշած էին որ խօսք մը չկրցան ընել։ Եթէ համարձակութիւն ունենային, պիտի փախչէին։ Բայց վախը համախմբած էր զիրենք ձօն Սիլվըրի քով, իբր թէ անոր յանդգնութիւնը իրենց վերջին պաշտպանութիւնը եղած ըլլար։

Գալով Սիլվըրի, վերջապէս յաղթած էր իր ակարութեան։

—Ուրուական մը, ինչ գիտենք որ ուրուական է, պատասխանեց։ Կէս մը կայ որ կասկածելի կ'երեւայ ինծի։ Արձագանգին խնդիրն է այդ։ Ամէն մարդ գիտէ որ ուրուականը ստուեր չունենար։ Ինչո՞ւ այս պարագային մէջ, արձագանգ պիտի ունենար։ Կ'ըսեմ ձեզի որ ասիկա կասկածելի կէտ մըն է։

Այս փասը շատ տկար կ'երեւար ինծի։ Բայց ո՞վ գիտէ որ այս ծովահէններուն վրայ ինչ բան ազդեցութիւն կ'ընէ կամ ոչ։ Զարմանքով տեսայ որ ձօրճ Մէրրի անմիջապէս ապահովուեցաւ։

—Ճիշտ է, պոռաց։ Անշուշտ խելացի գլուխ մը ունիք ձեր ուսերուն վրայ, ձօն Սիլվըր։ Օ՜ն, ընկերներ, աչքերնիս բանանք։ Հիմակ որ հանդարտեցանք երեսին հանդիպեցաւ։ Աղջիկը մարած դեսին ինկաւ։ մայրը զուակին քով վազեց. —«Անօրէն, անգութ, զաւակս սպաննեցիր, մեզ ալ սպաննէ ազատինք...»։

Մանուկներուն ճիչը թունդ հանեց թաղեցիները որոնք Սեգոյին ոտներուն դիմաց հան։ Երբ սա տեսաւ քորը արիւնլուայ, տեսաւ քորդին մարած և տեսաւ վայրագ փեսան հայուչը բերանը և կռուփը բարձրացուցած, զայրացաւ, մէկ երկու ապտակ զարկաւ անոր երեսին և ուզեց զայն լաւ մը ծեծել բայց դրացիները չթողուցին։ Անմիջապէս ուժասպառ քոյրն ու արիւնլուայ քորդին և սարսափահար պզտիկները հեռացին ու իրենց տունը տարաւ։ Սեգօ մինակ մնաց իր տանը մէջ. զայրոյթէն կրակ կորած էր, կ'ուզէր վազել անոր ետեւէն սպանել և կինն ու զաւակները բզիկ բզիկ ընել, բայց դրացիները չէին թողուր և կը ջանային զինքը հանդարտեցնել. երբ տեսան թէ ամէն միջոց անօգուտ է զինքը իր բարկութեան հետ մինակ թողուցին և գացին։

* *

Արշալոյսը ծագած էր. Սեգօն սիկառը ձեռքը ցուրտ գահոյքին վրայ գլուխը դրած քնացած էր։ Արթնցաւ. օղին թափած էր գլխէն։ Զորս բոլորտիքը նայեցաւ, մարդ չկար. արիւն կար գետնին վրայ, արիւն կար ձեռքերուն վրայ, սոսկաց։ Ցիշողութիւնը խաթարած էր, հազիւ կրցաւ յիշել դրացիներուն խուճապը և անարձագին հետ իր կռուիլը։ Բայց անոնք ինչո՞ւ եկած էին, ինչո՞ւ կռուած էին իր հետ։ Աղօտ, շատ աղօտ բաներ կը յիշէր որոնք իր սոսկումը կ'աւելցնէին։ Լուռ դիւերին մէջ յստակ հնչող ժամացոյցի պէս խիզէը խօսեցաւ իրեն։ — «Սեգօ, իրիկունը չբսի՞ քեզի թէ մի խմեր, ինչո՞ւ խմեցիր։ Եթէ չխմէիր աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար։ Ո՞ւր են զաւակներդ, ո՞ւր է կինդ, ատ ի՞նչ արիւն է վրադ, ատ ի՞նչ արիւն է գետնին։ Անօրէն, անգութ, ի՞նչ ըրիր, ո՞ր մէկ զաւակդ սպաննեցիր։»

Լուռ էր Սեգօ, գլուխը կախած կը մտածէր։ —«Դժբաղդութիւնս դիս կործանեց, դիս թշուառ ըրաւ։ Եթէ երէկ դրամ ունենայի, ինչո՞ւ կինս ծեծէի, ինչո՞ւ ան ինծի հետ կռուէր։» —«Սեգո՛, քեզ ո՞վ դժբաղդ ըրաւ, աղքատութիւնը ո՞վ կանչեց քու տունդ։ Երբ ամուսնացար աղքատ չէիր, կինդ դինովի մը ամուսինը չէր։ Այն օր երբ օղին տունդ մտաւ, այն օրէն դժբաղդութիւնդ սկսաւ, դրամդ մաս մաս օղիի վատնեցիր, սատկդ բուռ բուռ հանոյքի տուիր, առնելիք տալիք մոռցար և որիկայ ընկերներու հետ հարբատութիւնդ մսեցիր։»

—«Ոչ, օղին դիս դժբաղդ չըրաւ. ան իմ դժբաղդութիւնս մոռցուց. ես անով մոռցայ վիշտս, յոգնութիւնս, և անկէ առիւծ ու զօրութիւն։»—«Սեգո՛, երբ չէիր խմեր աւելի զօրաւոր չէի՞ր. օղին չէ՞ր որ քեզ տկարացուց, օղին չէ՞ր որ մէկիկ մէկիկ թշուառութիւններ բերաւ քեզի։ Գինով չէ՞ր երբ քսակդ կորուսիր, գինով չէ՞ր երբ ընկերոջդ հետ կռուեցար և 10 օր բանտ մնացիր։ Արբած էիր երբ սանդուղներէն գլորուեցար ու երկար ատեն չկրցիր ոտքդի վրայ կանգնիլ։ Երէկ ալ որ կինդ ծեծեցիր և զաւակիդ մէկը վիրաւորեցիր գինով չէ՞ր արդէն։ Դուն կին ու զաւակ կը սիրէիր, ինչո՞ւ ծեծեցիր զանոնք. օղին չէ՞ր որ քեզ վայրագ, անգութ և կատաղի հօր մը փոխեց։ Այո՛, օղին էր։ Ան քեզ այլափոխեց, քու անիւս ընութիւնդ գազանի փոխարկեց։ Ան տարաւ հարստութիւնդ, պատիւդ։

ան կործանեց դիրքդ ու պատիւդ և ահա ընտանիքդ ալ կը քայքայէ։ Խմէ՛ ուրեմն, խմէ այդ հեղուկը»։

Շուկայ չկար այդ օր, նորէն, գինետուն գնաց և խմեց որ խղճին ձայնը խղդէ, բայց խիղճը բորբոքած էր, ամէն գաւաթ փուռի մէջ թափուած իւղի պէս ալ աւելի կը հրդեհէր։ Երբ փողոցէն կ'անցնէր զինքը մատով կը ցուցնէին թաղեցիները և նուէնն «գինով, անգութ» կը պոռային փողոցի սատմակները։ Օրն իրիկուն եղաւ կինն ու զաւակները չերեւցան, մէկը բան չըրաւ իրեն անոնց վրայով և ինքզինքը չհամարձակեցաւ մէկուն հարցնելու թէ ինչ պատահած էր անոնց և հիմա ինչ վիճակ ունէին։

Խիղճը հրդեհի պէս կը բոցավառէր կուրծքին տակ և զինքը սաստիկ կը տանջէր։ Օղին չիշը ապէնու էր, ատեն ատեն մէկ մէկ գաւաթ կը խմէր և տխուր տխուր կը մտածէր և հազիւ կրնար իր արցունքը զսպել։ Քանանան եկաւ, պատմեց իրիկուան մինչդէպը. պատմեց կնոջ և զաւակին խղճալի վիճակը, խրատեց և յանդիմանեց զինքը, պարզուկ խօսքերով ցուցուց իրեն այն անդունդը ուր օղին զինքը գլորած էր, ուր իրմէ առաջ գահավիժած էին արդէն իր պատիւն ու հարստութիւնը և ահա հոն կ'երթայ իր ամբողջ ընտանիքը։ Սեգօն սոսկաց, այո՛, ինք կործանած էր ու իր եաւէնն կը քաշէր իր անմեղ զաւակները։ Վախցաւ երբ տէրտէրը Աստուծոյ բարկութեան ու մեղաւորին տանջանքին վրայ խօսեցաւ և ցուցաց իր վիճակը։ Ալ չկրցաւ համբերել Սեգօ, ինք էր էն մեծ մեղաւորը, ինք արժանի էր Աստուծոյ բարկութեան, լացաւ և արցունքով համբերեց Աւետարանն ու խաչը։

Տէրտէրը գնաց, ինք մինակ մնաց խղճին հետ։ Խաչելին պատկերը իր աչքուն էր միշտ, անոր նայուածքը զինք կ'ահաբեկէր։ Անգամ մըն ալ ձեռքը օղիի գաւաթին երկնցուց. գաւաթը ձեռքէն ինկաւ, խոկցն ինք ալ չիր գետնի զարկաւ, կոտրեց ու փշրեց և ուլտեց ալ չխմեր։ Կէս գիշեր էր, քունը փախած էր աչքերէն, երբ գնաց մինչեւ անարանցը դուռը, երկար ատեն դրան առջեւ կայնեցաւ բայց չհամարձակեցաւ ներս մտնել, տուն դարձաւ։ Մինդեան փ---աւոր առաւօտը եկեղեցի գնաց, երկար ատեն էր որ անմահ պատարագը տեսած չէր։ Խորանին առջեւ կեցած, գլխիկոր կը նայէր և կ'աղօթէր։ Կ'ապօթէր որ Աստուած փրկէ իր ընտանիքը, «Զաչարէ, տանջէ զիս Յիսուս, բայց ազատէ անմեղները», կ'ըսէր։ Լսեց պատարագիչին սպառնալիքը անօրէնին համար «Ի բաց ինէն», լսեց մեղաւորին եղած վճիռը և հաւատացեալներու խոժոռ նայուածքներուն մէջէն դուրս ելաւ ու տուն գնաց և կուշտ մը լացաւ։

Շաբաթ մը ետքը կինն ու զաւակները եկան։ Կինը դեղնած մեղրամամ անդրի մըն էր կարծես, աղջկան ձախ յօնքին վրայ սոսկալի վէրք մը ու աչքին վրայ ճերմակ ամպ մը կար։ Լացաւ Սեգօ, ինք իր ձեռքով թշուառացուցած էր իր աղջիկը ու անոր ծաղիկ դեղեցկութիւնը խամրած էր։ Խոկոյն օճախին բարկ կրակներուն մէջէն վեր առաւ հրաշէկ երկաթ մը և իր ձեռքին վրայ դրաւ, երբ ճենճի ծուխը կը բարձրանար —«Թող երկինք վկայ ըլլան որ ալ պիտի չխմեմ, մինչեւ հիմա գինով և անգութ էի, ասկէ ետք ծըշմարիտ հայր պիտի ըլլամ ձեզի, ա՛լ պիտի չխմեմ»։ Վար դրաւ կարմիր երկաթը. տղայք սոսկումով տեսան իր ձեռքի խոշոր վէրքը։ Ձեռքը չէր որ այրած էր, այդ վէրքը սրտին վրայ գացուած էր աւելի խոշոր, աւելի սոսկալի։

Ալ ֆանից, փոքռութիւններ շատ եկան ու գացին, բայց չկրցին իրենց յաղթել։ Շատ անգամ մշեանցի գիշերներ կ'ունենար և անարկու երազներ կը տեսնէր, ականջները կը ճնկ---ային, աչքերուն առջեւ ճանճեր կը թռչային, ամբողջ մարմնով կը դողար, կամիկ մը օղի ալխարն մը կ'արժէր, գաւաթ մը գինի անմահութիւն մը, բայց երեսը կը խաչակնքէր ու լսելի «Հայր մի տաներիր զմեզ ի փորձութիւն» կ'աղօթէր։

Տարիներ անցան, հնակարկատը կօշկար մը եղաւ։ Այլեւս իր պզտիկները անօթի չէին. բոլիկ չէին պտտեր իր տղայքը ու հանդիսաւոր էր կինը։ Բայց Սեգօն տրտում էր։ Իր աղջկան տարեկիցներ հարս գացած էին, իսկ իրը տունն էր, մէյտ կը տեսնէր իր խղճին պէս անոր թարշամած դէմքն ու ատեր աչքը։ Երբ կը լսէր անոր խղդուկ հառաչները, կը տեսնէր անոր ծաղիկ բաղձանքներուն խամրիլն ու հրայրքներուն մարմրիլը, կուլար որ իր տարական գինովի ձեռքով թոմեցուցած էր այդ ծաղիկ կեանքը իր ծաղիկ բաղձանքով։ Կաղանդի իրիկունները սեփ սեւ կը մթնէին Սեգոյի գիսուն երբ կը յիշէր երբեմնի կաղանդը որ ատեն արրած ա գինով ոճիրներ գործած էր։ Աչխարէ, կեանքը և անմահութիւնն իսկ կ'ուզէր տալ թէ մէկը կարող ըլլար այդ անցեալը ջնջել իր մաքէն ու անոր տակի. լի հեռը բուժէր աղջկան երեսին վերայէն։ Սեփ սեւ կը մթնէր կաղանդի իրիկունը երբ աղջկան աւերակ սրտին հառաչները կուգային իր ականջին «Անգութ... Անօրէն...»

Տ. ԼԻՒԼԷՃԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴՐՈՅ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Ասկիզ 7—8 ամիսներ առաջ, Կէլիպոլուէ ամուսնական խնդրոյ մը առթիւ, դիմումներ եղան Բօտօսխանի Առաջնորդ Հօր։ Վիճակին Դատաստանական Խորհուրդը պաշտօնական հրաւէրով ի ժողով կոչեց խնդրարկուները և խնդիրը պաշտօնական ձեւակերպութիւններու առկ քննուելով՝ տեղեկագրուեցաւ ի Պարտիարքարան։ Ցետոյնոյ՝ չեմք գիտեր թէ խնդիրը ինչո՞ւ համար լուսնեան դատապարտուեցաւ։ Ամուսնական այս տարբական ու բացորոշ խնդիրը այնքան ծանր հանգամանք մը չունէր Պատրիարքարանի առջեւ ու կարելի էր առանց այլ և այլի անորինել զպարտ ու պատշաճն։ Հետեւաբար, տեսնելով որ մեր քանիցս դիմումներն անշսեալ կը մնան, Տարահաւասար կուգամ խնդրել Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր ու Պատ. ժողովականաց ուշադրութիւնն այս մասին, որպէսզի զեթի այս անգամ բարեհաճին անօրինել հարկ եղածն ու փութացնել վճիռն, ի սէր ճշմարտութեան, դիտելով որ այսքան չնչին մի խնդրոյն այսպէս ի ոչ՝ երկարաձգումը լաւ արդիւնք մը պիտի չարտադրէ ու հաստատ ընտանիքի մը յաւէտ թշուառութեան պատճառ պիտի ըլլայ։ Տ.

Կէլիպոլու, 20 Օգոստ. 905

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԿԷՏԻԿ-ՓԱՇԱ

Տարութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել թէ, Կէտիկ Փաշայի Ամերիկեան երկրագործական վարժարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի Մեպտ. 11ին (Ք. Ս.)։

Պարտին ներկայ գտնուիլ այն վարժարանին մէջ այս օր թէ հին և թէ նոր յաճախել փափաքողները։

բուսական աշխարհին համար, որ օրերուն մէջ կը բարձրացնէր իր հասակը։ Հեռուէն կը տեսնուէր, անշուշտ, թէ արեւելքէն թէ արեւմուտքէն, ինչպէս նաև ծովուն բացերէն, և անտարակոյս իրաւունք ունէր քարաէսին վրայ նշանակուելու իրեւ կայան։

Բայց իր բարձրութիւնը չէր որ ամէնէն աւելի տպաւորութիւն կ'ընէր ընկերներուս վրայ, այլ սա մտածումը թէ 700,000 անգլ. ոսկի թաղուած էր անոր լայնատարած հովանիին տակ։ Այս մտածումը իրենց բոլոր սոսկումները մոռցնել կուտար։ Քանի՛ իրենց նպատակին կը մօտենային, այնքան իրենց աչքերը կը վառէին, կը ոգեւորուէին և իրենց քայլը աւելի թեթե